

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an . . . 14— ”
Pe 3 luni . . . 7— ”
Pe o lună . . . 2 40 ”

Numărul poporal:

Pe un an . . . 4— Cor.
Pe jumătate an . . . 2— ”

Pentru România și
America . . . 10— franci.

Numărul de zi pentru Ro-
mania și străinătate pe an
40 franci.

REDACTIA

și ADMINISTRAȚIA:
Strada Batthyányi Nrul 2.

INSERTIUNILE

se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 filerl.

Manuscrisurile nu se în-
napoiază.

Telefon pentru oraș, co-
mitat și interurban Nr. 730.

ROMÂNUL

Dreptul la viață

Un solicitator, odată, voind să-și sprijinească jalba cu un argument hotărâtor, a ajuns la oftatul din baerile inimei: — „Dar înfârșit, trebuie să trăiesc și eu!” — La care a primit, din partea celui pe care îl ruga, răspunsul nemilos și rece: — „Nu văd necesitatea...”

Desigur, că acel răspuns va fi fost meritat, și că solicitatorul va fi știut să afirme numai cu vorba, nu însă și cu dovezi, justificarea pretențiunii, că „trebuie să trăiască și el”... Câți oare sunt aceia, cari ar putea să aducă o astfel de justificare plauzibilă?...

Dar se poate, ca să se facă unora și nedreptate cu un asemenea răspuns. Iată, de pildă, noi Români din regatul Ungariei; nu suntem solicitori, nu mergem să cerșitorim cu umilință dreptul nostru dela nimeni; — totuși trebuie să ne auzim din partea unora dintre conducătorii politicei concetățenilor noștri maghiari, că „nu văd necesitatea”, ca să trăim și noi.

Nu vor fi văzând-o ei, — dar cu atât mai mult datoriam de totdeauna și de orișicând a noastră, este, ca să afirmăm necesitatea existenței noastre, nu numai cu vorba, ci și cu fapta. — Să înlăturăm, înfruntând cu energie, răspunsul trufaș și disprețuitor, — și să impunem, cu puterea realității indestructibile, dreptul nostru la viață.

Cari sunt însă dovezile vitalității unui popor, — cari sunt semnele de recunoaștere, după cari să putem să spunem despre fiecare, dacă își justifică mai mult sau

mai puțin, dreptul la o viață a sa proprie? — În fruntea tuturor stă: *cultura*.

Nu este vorba numai de floarea culturai, — ci e vorba de cultura în înțeles larg, în care intră, în primul rând, și instrumentele ei: limbă, obiceiuri, aptitudini, conformație sufletească specială. Dacă diferențierea în această privință este accentuată, dacă în toate acestea se poate recunoaște germenele unei dezvoltări, unei înfloriri culturale cu caracter deosebit, original, — atunci dovada viabilității aceluia popor e făcută, și oricine va fi nevoit să recunoască, dacă vrea și știe să rămână pe teren pozitiv și să nu se piardă în strămbe și bolnave închipuiri, că nici nu trebuie și nici nu se poate să i-se stea în cale.

Mai este oare nevoie, pentru noi, Români, să mai dăm o asemenea dovadă?... Unul dintre concetățenii noștri maghiari, mai puțin orbit de meteahna grandorii imposibile, mai clar văzător în trecut ca și în viitor, scria mai dăunăzi într-o revistă ungurească: „Este o minune, că Români sunt așa cum îi găsim astăzi, căci alt neam mai puțin înzestrat dela natură și mai puțin rezistent, de mult ar fi pierit...” Ce dovadă mai puternică și mai convingătoare trebuie decât aceasta? Minuni a făcut în trecut puterea de viață a neamului nostru, — și mulți încă, de aci înainte, se vor mai minuna de vigoarea voinței și putinței lui de a trăi.

Cea mai mare, cea mai fatală greșală, este de a se tăgădui această evidență, și a se lucra împotriva ei. Cine poate, cu gândul limpede și potolit, să-și închipuie că poporul acesta va putea fi despoiat

vreodată de limba, de obiceiurile, de credințele, de felul lui anume de a fi? Ar fi a se crede, că se poate smulge cuiva sufletul, și să fie lăsat apoi să trăiască mai departe...

Să nu orbească pe nimenea cazurile de desnaționalizare ce se pot cita pe ici pe colo, mai ales pe la marginile teritorului etnic ce ocupăm. Ci să se gândească oricine la eforturile enorme, cari au produs, într'un timp atât de îndelungat, un rezultat aproape negliabil, — și să se gândească mai ales la faptul, că miezul, că sâmburile, au rămas neatinse, că s'au dezvoltat cu toate încercările de înăbușire, că înfloresc, astăzi, cu o vâjșoșie ce n'au cunoscut-o încă, în decursul veacurilor.

Dar, dela adversarii noștri, să ne întoarcem în restimpuri privirile și spre noi înșine. Să ne gândim mereu la inventariul nostru cultural, și la sporirea lui crescândă.

Astăzi putem să zicem, că avem o literatură, o artă, isvorâte din ingeniul nostru propriu național. Literatura și arta populară le-au tost temelul și izvorul, și de aceea este vlagă și este putere de avânt într'insele.

În știință, am început să venim și noi cu contribuiri noastre. Apăsarea de veacuri, privarea de toate mijloacele de instruire și de muncă cercetătoare, n'au putut paraliza facultățile dormitând, — și când lanțurile s'au deslegat, ca prin farmec s'au împlinit rândurile scrutătorilor ageri ai tainelor naturii și ai problemelor vieții, — și astăzi putem să vorbim, dând la o parte orice falsă modestie, și de o știință românească.

Literatura. Publicul și Statul

de E. Lovinescu

V.

În foiletonul trecut îmi propusesem să arunc o privire mai sintetică asupra literaturii anilor din urmă, pentru a-i dovedi caracterul de exclusivitate. Această dovadă am făcut-o și altădată, la timp, fără a se fi luat în seamă. Au făcut-o, dealtminteri și alții cu aceeași neizbutire. Astăzi e un fapt atât de recunoscut, atât de consfințit nu numai de critica literară ci și de întreaga opinie publică, încât îmi pare chiar zadarnic de a stăruii prea mult și în amănunte.

Istoria literară — aceea ce se va face peste două sau treizeci de ani — va scrie poate următoarele rânduri, într'un capitol deosebit:

„În România, în întia decadă a veacului al XX. și mai ales odată cu întemeierea unei reviste numite, *Sămănătorul*, s'a înfăptuit o vădită mișcare literară. A început să se scrie mai mult, și ceea ce e și mai însemnat, să se citească mai mult. Cuvântul de reclamă, desigur, nu e cel adevărat, deoarece el cuprinde și nuanța unui interes, cu toate aceste ceva asemănător — mai puțin interesul, — s'a alipit pe lângă acest curent și l-a promovat. Un bărbat, o adevărată personalitate, deosebit de mobilă și de sgomotoasă s'a pus în fruntea mișcării, îndemnând-o, cântând-o, laudând-o, silind-o să înainteze, nu

numai cu glasul ci și cu loviturile, cu împunsături de pintoni până la sânge... Într'o măsură a isbutit. Unii dintre trecătorii mai puțin grăbiți s'au oprit să vadă ce e... Literatura a câștigat mulți cetitori noi, dar nu pe toți acei pe cari ar fi trebuit să-i câștige. Multor dintre trecători li s'a părut că se face poate prea mult sgomot, — aceștia erau discreții; iar alții au băgat repede de seamă că în noua mișcare nu găsesc ceva și pentru dâșii, pentru sufletele lor. Căci cu toții avem acest egoism de a voi să ne găsim pretutindeni. Nu scăpăm de noi niciodată. Când deschidem o carte, voim să găsim întrânsa prelungirea vieții noastre de toate zilele... Literatura ce se făcea însă era numai un fel de literatură. Nu era rea, desigur. Ba din mijlocul ei s'a ridicat un real talent, d. Mihail Sadoveanu, a cărui putere de creație părea că nu se mai sleiește deși ținea dintr'un singur izvor...”

Și după dâșii alți mulți, tovarăși, imitatori sau elevi... Pentru câteva bucăți bune, înnumerabile, câtă maculatură, câte încercări neisbutite, în care se vedea intenția, în care se zărea doctrina pusă în circulație și premărită ca singura cu putință, ca un mijloc de renaștere a neamului! Și în vâlmășagul acesta s'au ridicat scriitori și opere ce nu meritau aceasta cinste. S'a făcut literatură țărănistă și ce e mai mult, țărănizantă. Și s'a strigat prea curând: victorie deplină! S'a văzut numai în urmă că pe lângă elementele tulbure ce se ridicau la suprafață, ceea ce e de altminteri firesc oricărui curent cuceritor, această

literatură nu numai că nu era desăvârșită (ceea ce ar fi fost greu) dar pleca și dintr'o formulă cam strimță, înlăturând păturile intelectuale, clasele culte din preocupările ei. Aceste pături, s'au răzbunat însă, neascultând strigătul de trimbiță a alaiului ce sosia.

L-a lăsat să treacă, cu oarecare nepăsare și și-au căutat de grijile lor, ceea ce a fost desigur o pierdere mare...”

Așa va vorbi poate istoria literară, deși nădăduesc că într'un alt capitol acesta va arăta cum scriitorii generației următoare au lărgit formula, dând neamului o oglindă în care să se recunoască mai bine.

*

Cercetând însă literatura noastră din urmă și făcându-i oarecum bilanțul, mai am oarecare lucruri de spus. Le voi spune în toată sinceritatea, cu toate cuvintele ce așa avea să le tac. Ne iubim generația din care facem parte: căci iubind-o, ne iubim și pe noi. Suntem ca orbiți de tot ce vedem în jur, dăm o însemnătate prea mare mișcărilor din care facem parte, crezându-le unice. Ale noastre din ale noastre. Cunoscm însă un tânăr poet, care mereu exclamă, minunându-se: *splendidă generație, domnule!*... Firește, dacă și el face parte dintr'ânsa. Nici nu poți măcar zîmbi, atât e de în ordinea lucrurilor...

Nu vor intra aici în cercetarea comparativă a generațiilor noastre literare, căci dupăcum se știe o generație literară durează cam zece până

Toate acestea, constituind patrimoniul comun al neamului, fac să crească în sufletul fiecărui Român, cu conștiința valorii și viitorului său, dragostea nealterată și alipirea necondiționată de toate câte ale neamului sunt. Din moment așadar ce această conștiință și aceste sentimente s'au deșteptat și trăiesc în noi, drept este a zice, că nu ni s'ar mai putea înăbuși vreo dată, decât dimpreună cu însuși sufletul nostru.

Având noi acest substrat, acest punct de sprijin, nu avem să ne mai temem de nimeni și de nimic. Intemeiați pe ele, putem purcede și la consolidarea noastră economică și la cea politică; — elementele le vom găsi, pregătite și hotărâte.

Muncă însă trebuie, muncă de fiecare ceas, și luptă de fiecare zi. Nu e destul numai să păstrăm câte am dobândit, ci totul este să căutăm, fiecare în marginile puterii lui, să clădim tot mai larg și mai mareș, edificiul nostru cultural comun.

Astfel vom lucra la afirmarea tot mai apăsată a dreptului nostru la viață — și astfel vom ajunge acolo, ca nimănui nici prin gând să-i mai poată trece, să ni-l conteste.

Popoarele culturale trebuie să vadă necesitatea ca să trăim și noi, și să punem umărul alături cu Țele la propășirea obștească.

Nici o clipă acest lucru să nu-l uităm.

Actualitatea autonomiei naționale române

Civilizațiunea în avântul său grandios se aseamănă cu un geniu izbânditor de orice nedreptăți, de orice primejdii sociale. În avântul acesta binefăcător cele mai de remarcat evenimente vor fi pururea înmulțirea drepturilor în măsura pretinsă de cele două legi vecinice, făuritoare de noue instituții juridice: necesitatea și libertatea. În momentul când se perândă necesitatea, civilizația vine a-i împrumuta ajutorul său

la cincisprezece ani. Am avut deci mai multe. Nu că o vastă problemă nu s'ar putea pune, cu destulă cuviință. Dimpotrivă, e o datorie a criticului de a o pune, cu toate greutatețile sentimentale ce ar putea întâmpina. Dar nu găsesc acum locul necesar, și nu intră neapărat în șirul cercetării mele de astăzi.

Nu voi scăpa totuși prilejul de a arăta, că literatura din vremile noastre nu-mi pare a avea rotundimea, amploarea (pentru a întrebuința un cuvânt străin) ce i-s'ar cuveni unei literaturi în genere, și chiar ce i-s'ar cuveni, ținând seamă de talentele reale pe care le avem printre noi...

Generația noastră o fi poate „splendidă” dar n'a dat până acum opera sa definitivă; literatura ei este fragmentară. Cunoaștem cu toții marea câtime de „schite”, de „articole”, de „impresii”, de „cronici” rimate sau nerimate ce văd lumina zilei. Printre ele scapără talentul, dar cele mai adese scapără numai, fără să se închege într'o lumină puternică, biruitoare...

Trăim, într'un cuvânt, într'o literatură de „essais”, de schite strălucitoare, de lucruri mărunte, gingașe și curățele, pe care am putea-o numi fără exagerare de lumea „bagatei literare”. Acesta e adevărul, pe cât de crud ar fi el.

Genurile cele mai grele, mai trainice, care cer o sfortare mai puternică de cugetare și apoi de înfăptuire artistică, sunt lăsate în părăsire, sau, cel mult, atinse în treacăt, cu grabă, și deci fără succes.

puternic prin acea măsură a libertății ce este actuală și pe care noi o numim: *dreptul*.

Mersul energic al civilizației în Europa împarte azi cu mâna darnică luminile sale, și ca urmare firească a răspândirii acestei lumini binecuvântate să urzesc noi țesături de drepturi, tot mai corăspunzătoare necesității de fier al epocii noastre ce nu poate îndestuli trebuințele generale elementare și mari omenești fără de înălțarea individului și a națiunilor la treapta personalității responsabile.

Căci e prea firesc, că recunoscute odată drepturile omenești, demnitatea omenească pretinde că spiritul acestor drepturi: personalitatea omenească să aibă toate garanțiile de drept a suveranității sale înăscute. Fără de această sferă, în care dispune liber individul, nu este progres, ci numai decădere, deminuțiune și peire. Aceasta este dar întâia condițiune a unei vieți omenești și civilizate. Acestei necesități răspunde și dreptul fiecărei națiuni de autonomie națională și numai ceice nu-și bat capul cu viitorul fericirii omenești, cu soarta milioanele celor multe, se îngrădesc cu un fel de mur chinezesc în fața imperioasei voci a geniului omenei, ce prin dreptul autonomiei naționale trezește popoarele la îndeplinirea muncii, ce le incumbă în progresul armonios universal al civilizației.

Ne vor întreba însă mulți, că pentru ce este de actualitate cucerirea autonomiei națiunii române când trăim într'un stat de drept și civilizată și modern cum e și Ungaria?!

Mai înainte de toate privind obiectiv la natura vieții de stat celei mai înalte ale Ungariei, deja regimul șovinist de care e condus ne descopere adevărul, că acest stat nu este nici de drept, nici de civilizație și nici modern. Este deci supremul ceas, *va să zică necesitate implacabilă* ca să dăm libertate adecă drepturi acelor ființe ce sunt înzestrate cu personalitate, cu alte cuvinte să garantăm existența juridică atât a indivizilor cât și a corporațiilor

N'avem roman național; n'avem teatru național. Talentele noastre sunt prea zorite pentru a ne da ceva trainic, bine gândit, și bine încheșat... O schiță ușoară? Da, dar un roman nu. O poezioară ciripitoare? Da, dar un poem nu. Un dialog repede? Da, dar o piesă de teatru nu... Volumele se grăbesc totuși să apară, multe, ceea ce dă o aparență de mare rodnicie; dar când cercetezi aceste volume, așa că sunt încheșate din înădirea producției zilnice și fugare, adese foarte peritoare, care ar fi trebuit să rămână acolo unde a apărut întâi, în ziare...

Care să fie pricina acestei scăderi atât de mare a literaturii noastre de azi? Iată o problemă foarte interesantă, asupra căreia trebuie să ne oprim, pentru a o adânci. Ea se poate lămurii atât prin considerație de psihologie, cât mai ales și prin împrejurările sociale și economice în care se dezvoltă literatura noastră.

x **A apărut:** Elemi népiskola értesítő könyvecske — Aviz școlar pentru școlile populare primare.

Se află de vânzare la Librăria diecezană din Arad. Prețul unui exemplar 30 fil, + 10 fil, porto.

morale naționale, căci și noi trebuie să contribuim la munca cea mare civilizatorică căreia, li-se opune chiar regimul politic ce stăruie întru nimicirea tuturor noțiunilor de civilizație, când nu recunoaște principiul înmulțirii instituțiilor de drept în tot locul unde necesitatea culturii și a personalității o pretinde cu glas tunător și tot mai desnădăduit.

Nu găsim în toată creațiunea ceva mai sublim, mai desăvârșit decât înălțarea treptată a omului la conștiința personalității, ce singur ne face asemenea lui însuș Dumnezeu.

Nu există o stăruință mai îndreptățită și mai adânc înrădăcinată în individ și în națiuni, decât găsirea unei forme tot mai răspunzătoare acestei conștiințe înalte despre personalitatea națiunilor și indivizilor. Aceasta stăruință creiază toate formele sociale și vedem că aceea instituție este mai sublimă, nici unde aceasta personalitate nu se mai discută instituțiunea bisericeii mântuitoare creștinești. După acest model trebuie să-și conformeze și Statul ungar viața sa politică. Numai într'un stat unde toți se ridică deasupra tuturor veleităților de a mai discuta, de a mai dubita asupra acestor necontestate evidențe ale conștiinței, se poate vorbi despre civilizație, despre cultură, despre o viață publică de drept.

Pentru acest moment creator de civilizație zicem că chestia autonomiei naționale române este acum o problemă actuală.

Rațiunea de a fi a statului ungar, precum a celorlalte state a încetat de a mai fi o simplă întâmplare a hazardului a forței brutale, — rațiunea de a fi a statelor este însăși rațiunea de a fi a civilizației, a culturii, a desăvârșirii spiritului de azi omenească ce a îmbrăcat vestmântul nou, vestmântul strălucit al conștiinței demnității omenești și a fericirii tuturor: *va să zică* nu numai a singuraticilor ci și ale altor personalități ce reprezintă coeficienți ai civilizației cum sunt și națiunile.

Rațiunea de a fi a Ungariei celei aristocratice, celei verböcziane încetând în urma recunoașterii drepturilor omenești toate instituțiile de azi politice trebuie aruncate în magazinul vechiturilor pentru ca să putem delătura barierele, ce împedecă înălțarea statului ungar la rangul unui stat civilizatoric cultural și cu rost între popoarele înaintate sufletește la cunoștința cea adevărată despre binefacerile ce se nasc în urma întăririi personalității națiunilor.

Vom urma!

Dr. Cassiu Maniu.

Univ. med.
dr. VICTOR GRAUR
 medic școlar calificat, profesor de igienă,
 institut de dentică.
 Arad, Andrassy-tér Nr. 22.
 Etagiul I., în fața pal. administrativ (comit.)

Un resumat și o răfuială

de dr. Alexandru Valda-Voevod

În era Bánffy-Jessenszky a izbucnit la „Tribuna“ din Sibiu criza redacțională, pusă la cale de d-nii Slavici, Brote și Mangra. S'a înființat apoi la Arad „Tribuna Poporului“ cu ajutorul amicilor aradani ai triumviratului Mangra, Brote Slavici. Mangra a rămas și după acest ziar a luat numele „Tribuna“, „comanditar“. „Tribuna“ din Arad a priceput să joace dela întemeierea ei și până astăzi cu o extraordinară dibăcie rolul echivoc de a slăbi, sub masca naționalismului radical, forța de acțiune a partidului național român, prin provocarea unor *crize interne* mai mari și mai mici, în momente grele. Tactica ei era simplă: ataca conducerea partidului în numele „intereselor mari și superioare ale neamului întreg“. Nimic mai ușor decât a găsi nod în papură, dacă-l caută omul. În acelaș timp însă, când atenta la disciplina de partid, care între împrejurările noastre grele este *singura* garanție a *solidarității*, deci a *forței* partidului național român, când prin batjocorirea, calomnierea și bârfirea comitetului și a „presei“ tindea să nimiciască prestigiul fruntașilor, *unicul* factor moral, care dă putea hotărârilor, pe cari le aduce comitetul, în acelaș timp publica și articoli de conținut radical, dar și „Puncte de orientare“ de Eugen Brote, cari „orientau“ lumea pe *nesimțite* în direcție „patriotică“. După zbuțumări de peste un deceniu, prin inaugurarea activității, s'a restabilit disciplina și prin aceasta solidaritatea partidului național român. Nu cu ajutorul „Tribunei“, căci oamenii ei pe când în ziar slăveau și atunci ca astăzi pe *tinerii* inițiatori ai activității,*¹) îi terfeleau totodată pe *bătrâni* în nădejdea, că activitatea va avea drept urmare *dezbinarea* noastră internă. La provocarea *dezbinării* au lucrat acești oameni și mai mult pe *sub mână*. Și câți Români naivi nu s'au găsit și atunci, pe cari „Tribuna“ a reușit să-i seducă!

Dar vorbească *faptele* „Tribunei“ și ale oamenilor ei. „Tribuna“ din Sibiu, scurt timp după ce trecuse din mâinile lui Eugen Brote și Ioan Slavici în proprietatea comitetului, a fost amenințată cu nimicire, prin faimoasa revoltă a redacției. S'a întemeiat, ca *organ independent de partid*, în Arad, „Tribuna Poporului“.

Acest ziar există până astăzi, sub numele „Tribuna“. „Tribuna“ din Sibiu, organul, pe care comitetul învingând extraordinare greutăți, a răzbit să-l scoată dela Eugen Brote, a încetat degrabă. Nu, precum susține fals „Tribuna“ din Arad, pentru că comitetul nu s'ar pricepe să „chivernisească“ ziare. Cauza e mai simplă. *Oricare ziar al partidului național român trece de mai periculos în ochii guvernelor, decât ziare, pe cari le „chivernisesc“ Eugen Brote, ori „comanditarii“ „Tribu-*

nei“ din Arad. Ziarul comanditarilor Mangra, Oncu, Ciorogariu, în timpul existenței sale, nu a plătit suma aceea de amendă, care i-a fost impusă „Tribunei“ din Sibiu în procesele intentate, după ce a trecut din proprietatea lui E. Brote, în proprietatea comitetului național. Cauza? Nu este de loc greu de găsit. La 1897 apar în „Trib. Pop.“, „Punctele de orientare“ de Eugen Brote. Vasile Goldiș, unul din mulțimea de oameni cinstiți, care a fost trasă pe sfoară de falșitatea iscusită a celor din dosul ziarului aradan, cetind „punctele de orientare“ i-a scris lui Mangra, arătându-i scârba, îngrozirea și intenția sa de a eși din șirul celor grupați la „Tribuna Poporului“.*)

Mangra i-a răspuns într'o scrisoare dto 15 Februarie 1897. Scrisoarea aceasta poate servi drept un document clasic al politicei și al caracterului lui Mangra. „Nu îți tu, că este politicește a *simula* o „rezervă binevoitoare“ față cu dușmanul, pe care nu ai forțe suficiente, ca să-l *pui sub picioare*, până când să-ți reculegi forțele?“ scrie Mangra. Iar la sfârșit: „fii dar liniștit, iubite amice, că *dela program nu ne vom abate*. Fii liniștit, că *numai cinstit* vrem să lucrăm“. Ca și atunci, le spune Mangra și astăzi Românilor naivi ori celor cari vânează căpătueli, că el numai „*simulează*“ față de guvern și față de Tisza „o rezervă binevoitoare“, iar guvernul e mulțumit că aceasta „*simulare*“ își găsește *sub masca radicală* a „Tribunei“ *întregirea* în distrugerea prestigiului conducătorilor partidului național român prin redactorii și colaboratorii „Tribunei“. La 1897 dr. Ioan Rațiu era batjocorit în „Tribuna“: „*prezeda*“, care „*poate fi ales și depus*“. Azi Gheorghe Pop de Băsești e batjocorit „*bătrân senil*“, dr. Mihali „*aliterat*“, dr. Lucaciu este suspiciionat, că ar fi *cerșit* agratiare — ca d. Bocu — *dela guvern*, dr. Maniu e înjurat „*mistificator*“ iar dr. Branisce: „*burghezul, care să lăfăește*“; despre mine scrie „Tribuna“ că a-și fi comis un „*atentat laș*“, Goldiș, dr. St. C. Pop, dr. Grozda, dr. Marșieu, dr. Iancu, dr. Valer Moldovan, dr. Veliciu, dr. Bontescu, dr. A. Lazar, dr. Ciordaș etc. etc. sunt numiți „*oameni conduși de josnicile doruri de răzbunare*“ ș. a. mai departe, iar întregul comitet național e declarat: „*ceata bipezilor inconștienți*“, „*sfinți năbădăioși*“, „*bătrâni ramoliți*“, etc. etc. *Istoria „Tribunei“ se repetă!* Și azi, ca în 1897, se găsesc câțiva tineri, cari cred, că „Tribuna“ condusă de d. R. Ciorogariu, *amicul* lui Mangra, face *cauzei românești* și *nu* guvernului maghiar servicii, distrugând prin atacarea membrilor conducători ai partidului național român disciplina noastră de partid, *singura* bază a *solidarității*, deci a *forței* noastre naționale! Doamne, câtă orbire și câtă „*bună credință*“ naivă!

La 1903, 10 Noemvrie, nr. 198 „Tribuna“, „*întregului neam românesc*“, cum o numește d. Oncu, a publicat un articol de fond de împăcare *în limba maghiară, închinat contelui Tisza*. A fost și aceasta numai o „*simulare*“ a lui Mangra și Ciorogariu spre a zăpăci pe Tisza și a-l „*pune sub picioare*“, deci un lucru „*cinstit*“. *Nu* înseamnă aceasta a te „*abate*“ *dela* programul partidului național român?

La 1905 comanditarul „Tribunei“, Mangra, a voit să candideze cu program guvernamental. Avea aprobarea amicilor săi Oncu și Ciorogariu și numai Mihail Velici, aruncându-și în cumpănă toată autoritatea sa, a fost în stare să-l rețină. Mangra a rămas și pe mai departe „*amicul*“ și tovarășul „*comanditar*“ în conducerea „Tribunei“, alături cu d-nii dr. Oncu și Ciorogariu.

Cu guvernul *coalitiei* 1906—1910, Mangra, protejatul contelui Tisza, *nu a putut* susține relații. „Tribuna“ avea deci *mână liberă* să-și asigure, atacând guvernul cu vehemență, reputația de organ național *intransigent*, înaintea opiniei publice românești. Timpul acesta (1906—1910) l-a explōtat bine și Mangra. A știut să momească, cu născociri fantastice, mincinoase, confesionale, nu pe câțiva tineri neexperți, dar o lume întregă de bărbați distinși, spre a ajunge membru al Academiei române. Indată ce apăru însă Tisza din nou pe plaiurile guvernamentale, *Mangra și-a reluat vechia tactică* de a „*simula* o rezervă binevoitoare“ față de guvern. A candidat. „Tribuna“, spre a nu cădea din rol, a publicat articolul „*un fals Coriolan*“ de O. Goga. Scurt timp după aceea însă a publicat *ea singură* în toată presa română și maghiară din România și Ungaria, în întregime și discursul de program al lui Mangra, al cărui manuscris *numai dela Mangra l-a putut primi*, direct ori indirect. Totodată a început campania de micuni, calomnii, acuze și suspiciionări în contra conducerii partidului nostru, în contra solidarității naționale, ba s'a încumetat să nege până și existența partidului național român. „Tribuna“ a știut să capitalizeze decepția și nervositatea, de care au fost cuprinse — în urma căderii candidaților noștri la alegeri — chiar firile tinere mai impulsive, mai energice, mai dornice de acțiuni intensive, dar mai lipsite de experiențe. În loc să agite pentru o *consolidare, închegare și întărire* a partidului național român, a explōtat cu multă istețime acea decepție și nervositate, deschizând coloanele ei articolelor *acelor tineri, cari — necunoscând trecutul comanditarilor „Tribunei“ — nu erau în stare să observe, că pe când ei pretindeau dela comitet acțiune viguroasă, „Tribuna“ zădărnicea posibilitatea* oricărei acțiuni politice mari și se folosea de penele lor, ca de unelte oarbe, iar de numele lor, ca de certificate pentru probarea cinstei ei gazetărești.

Contele Tisza, în vorbirea sa ținută la 12 Iulie 1910, a circumscris destul de limpede mulțumita sa cu acțiunea de subminare a „Tribunei“. Cine să fie acei Români, despre cari zice contele Tisza: „*Doar se va trezi în fine și va pași la fapte acel element „adevărat conducător“... „care întrece mult pe domnii agitatori“ și „zădarnic se prezintă (agitatorii) ca conducătorii Românilor și reprezentanții lor chemați; trecerea lor nu are rădăcini adânci în masele mari ale românismului“ și la 23 Martie 1911 tot contele Tisza declară cu satisfacție: „Văd cum crește nemulțumirea în contra acelor, cari vorbesc cu anumite alure de conducători în numele poporului român“. Și: „Este o mare parte a societății românești de mare trecere, care durere, astăzi încă nu este în tabăra noastră, dar care de mult și-a*

*¹) Este absurd din partea „Tribunei“ să compare acțiunea ei de răsvrătire în contra partidului național cu acțiunea „activistă“ a lui dr. A. Vlad și a tovarășilor săi. Dr. Vlad, eu și ceilalți „activiști“ nicicând nu ne-am folosit de mijloace *meschine* și de un ton *neonest* și ordinar în scrisul nostru, când făceam propagandă pentru activitate și nicicând nu am refuzat să ne supunem disciplinei de partid și să recunoaștem autoritatea comitetului și a partidului național român,

*²) Vezi „G. Tr.“ Nr. 41, din 1911.

Incoronarea regelui Britaniei

Ieri au avut loc serbările de încoronarea regelui Angliei și împăratului Indiei cu strălucire neînchipuită în Londra. Ieri s'a încoronat capul celui mai puternic suveran, Gheorghe V., a cărui imperiu se estinde pe cinci continente. Splendoare ca din basme a acestei serbări a umplut de fiorul mândriei naționale inimile Englezilor de pe întreg rotogolul pământului. Bucuria zilei de ieri a străbătut până și țările cele mai îndepărtate de sub heghemonia puternicei împărății. Și bongănitul sărbătorec al clopotelor din patria mamă au dat însutit ecou din toate unghiurile imperiului Britaniei mari. Poate singură Irlanda nu s'a putut atașa cu entuziasm curat la această bucurie generală. Irlanda asuprită și desmoștenită, ea unica resimte nenorocirea ei ce o oglindește înzecit împozanta strălucire a acestei serbări.

La ora 4 dis de dimineață au anunțat începutul măreței zile 26 de tunuri din parcul Hyde. Lumea mult agitată a umplut în curând stradele orașului.

La ora 6^{1/2} s'au deschis porțile puternice ale abației de Westminster. Publicul nenumărat care fluctua pe străzi, privia cu interes și admirație batarele mari, luxoase, cari stau la dispoziția dignitarilor curteni, a nobilimei vechi și a principiilor de India pentru a-i duce la biserică.

La 9 ore străzile sunt baricadate și toate somitățile Angliei mari sunt adunați la abație, așteptând în neliniște sosirea părechei regale.

Programul serbărilor.

Conform programului grandios cortetul regal pleacă spre palatul „Bukingham” la ora 10^{1/2}. Iată de altcum întreg programul acestei importante serbări care agită de luni de zile întreaga presă universală:

La 22 Iunie ora 10^{1/2} cortetul regal a plecat din palatul „Bukingha”.

La ora 11 sosirea la „Abbaye” (Catedrala).

La ora 11¹⁵ Serviciul încoronării începe;

La ora 2.³⁰ Suveranii părăsesc „Abbaye”.

La ora 3.¹⁵ cortetul sosește la palatul Bukingham.

La 23 Iunie cortetul regal parcurge principalele strade ale Londrei.

La 24 Iunie, „Revista navală”. La ora 12^{1/2} sosirea Suveranilor la „Portsmouth”.

La ora 2 lachtul regal părăsește portul pentru a se reintoarce la „Spitead”.

La 9 ore 30 m. iluminatiunile flotei.

La 25 Iunie M. M. L. L. rămân pe bordul lachtului.

La ora 8.³⁰ min. reprezentație de gală la Operă.

Banchetul regal.

Eri seara a avut loc un mare banchet la Palatul Bukingham la care au luat parte 560 de invitați. Regele Gheorghe prezida o masă și Regina o alta. La dreapta Regelui se afla Princesa moștenitoare a Germaniei și la stânga Princesa Ki ga chi du a Japoniei.

La dreapta reginei se afla Arhiducele Carol-Francisc-Iosif; la stânga Principele moștenitor al Germaniei și Princesa Maria moștenitoarea tronului României.

Balul de gală.

Seara a avut loc un bal superb în palatul „Albert Hall” la care au asistat un număr foarte mare de invitați din toate cercurile și din înalta societate.

Prinții străini și-au făcut intrarea către miezul nopții.

Toți invitații purtau costume din epoca lui Shakespeare, sau reprezentau personajii din dramele lui Shakespeare. Una dintre cele mai strălucite scene era cortetul care reprezenta „Curtea” pompoasă a Reginei Elisabeta în anul 1598.

S'au remarcat Prinții moștenitori ai României, Turciei, Greciei, Bulgariei, Muntenegrului și Principesele.

CORESPONDENȚE

DIN AUSTRIA

SCRISORI DIN VIENA

Resultatul luptei electorale și situația guvernului în noul parlament

Viena, la 21 Iunie.

În fine s'au sfârșit și ultimile alegeri din Galiția și balotagiile, cari s'au dat în mai multe decât jumătatea cercurilor electorale. Populația, care a fost agitată atâta timp și abătută doar prea mult dela ocupațiile zilnice, e acum iarăși liniștită. În ultimele zile s'au întâmplat multe evenimente de cea mai mare însemnătate.

Mai întâiu dizolvarea parlamentului între împrejurări cu totul excepționale, apoi campania electorală pătimașă și înfârșit zilele de alegere încordate — toate acestea au fost prea multe deodată pentru Austriacii flegmatici dela fire.

De aceea nu e mirare, că se găsesc mulți, cari sunt mulțumiți, că s'au achitat de datoria lor de alegători și nu-și mai bat capul cu aceea, că viitorul parlament fi-va capabil de muncă și mulțumitor și folositor pentru Monarhie. Aceia, cari au fost de părere, că prin noile alegeri nu se va altera nimic în ce privește forța singuraticilor partide și nici situația politică generală, n'au avut dreptate. Alegerile n'au trecut fără urme, căci în internul partidelor s'au făcut schimbări mari, numărul acelor, cari intră acum pentru prim dată în parlament, este foarte mare și este foarte probabil, că această nouă față a lucrurilor va avea influință și asupra cabinetului.

Cel mai însemnat moment însă în lupta electorală este de bună seamă soarta, care i-a ajuns pe mai mulți șefi ai creștinilor-sociali în cercurile din Viena.

Toți aceia, cari au fost mână de ajutor lui Lueger în conducerea partidului, ca Liechtenstein, Weiskirchner, Gessmann și Neumayer, au rămas fără mandat. Am amintit deja în trecut cauzele, cari au provocat căderea creștinilor-sociali. Cinc va judeca obiectiv, va trebui să recunoască, că s'au comis multe greșeli din partea partidului dela moartea lui Lueger, încât poporul a avut motive îndeajuns pentru ca să fie nemulțumit față de partid. Dar de aceea însuș partidul creștin-social căruia i-a dat viață Lueger, nu se va nimici prin înfrângerea ultimă, cum cred mulți, ci îi va servi de impuls pentru reorganizația sa, așa că în viitor nu numai să țină lupta cu celelalte partide, ci se va întări încă. Este îndeobște cunoscut, că locuitorii orașelor se lasă totdeauna mai ușor influențați de lozincile noi decât cei din provincie, conservativi dela fire. La aceasta s'a mai adaus, că mijloacele de traiu în Viena s'au scumpit într'un mod îngrozitor.

Învinuirea adusă partidului pe tema scumpirei cărnei a fost mai gravă, căci partidul de fapt a observat o ținută rezervată față de agrarieni, cari numărau mult în majoritatea parlamentară, constituită cu ajutorul partidului creștin-social. Natural, că atacurile pornite pe baza aceasta, n'au rămas fără efect în Viena și de aici rezultatul alegerilor, care a stârnit atâta senzație.

Social-democrații, cari au câștigat mai mult în contul creștinilor-sociali, au pierdut numeroase mandate în Alpi și Sudeți, încât au rămas aproape în posesia aceluiaș număr de mandate și în viitorul parlament.

Mai multe mandate au câștigat partidele, cari constituie „Uniunea național-germană”, așa că blocul german va fi mai puternic, ca în trecut.

Asemenea au rămas aceleași și clubul polon și ceh și Slavii de sud, încât se poate spune cu drept cuvânt, că cu privire la majoritățile și minoritățile Camerei viitoare nu s'au făcut schimbări esențiale. În internul partidelor s'au făcut însă unele schimbări. Cehii au să-și mulțumească mandatele în mare parte unui compromis încheiat între diferitele fracțiuni și astfel s'au înlăturat în parte acele frecări, cari au dăinuit în trecut.

Cehii catolici și grupa Cehilor bătrâni în Moravia au suferit mari înfrângeri, ba despre cei din urmă se poate spune, că au fost niște ciți aproape de desăvârșire dimpreună cu fostul ministru Zacek, care aparține acestui partid. În clubul polon va primi conducerea Bilinski, fostul

ministru de finanțe, căci făcându-se alianța cu partidul poporal polon, aceste două vor face majoritatea în club.

În curând se va vedea apoi, că bar. Bie nerth va putea să rămână și mai departe la postul său în urma acestor schimbări, sau ba.

Un lucru însă trebuie să-l mai accentuăm aici. Dacă Maghiarii vor trage din slăbirea partidului creștinsocial concluzia, că viitorul parlament va fi în viitor mai conciliant față de diferitele transacțiuni ce vor fi să se încheie între cele două părți ale Monarhiei, se înșală amar. În privința aceasta va fi încă multă vreme decizătoare directiva dată de răposatul Lueger.

Austriacus.

DIN ȚARĂ

Astra — despărțământul Bistrița — la Borgo-Tiha

A doua zi de Rusalii desp. Bistrița al Astrei și-a ținut adunarea cercuală în comuna Borgo-Tiha. Delegat al comitetului a fost d. Al. Candale inginer silvic în pensiuine. Adunarea s'a ținut sub cerul liber, sala școlii conf., altcum destul de încăpătoare dovedindu-se de neîndesluitoare.

Am vizitat întâiu biserica decorată toată cu stegare și lucruri din mâna măiastră a sâtenelor noastre. La fiecare icoană câte o țesătură aleasă, cum e datina în casele sâtenilor noștri. Când am intrat în școala conf. aveam aceeaș impresie, parcă intrai în altă biserică, de fapt era alt templu, un mic templu al artei populare — era o mică expoziție de țesături — o dovadă de hârnicia și priceperea sâtenelor noastre și totodată o dovadă, că în fruntea comunei se află un om vrednic, d. preot T. Dologa. Căci la urmă în multe sate se află astfel de comori, dar rămân îngropate și neștiute, dacă nu se interesează nime de ele.

În adunarea cercuală s'a făcut o excepție foarte la loc și de recomandat. Nu s'a abuzat de răbdarea sâtenilor cu nesfârșitele raționii, censurări, comisuni, suspendări de ședințe, până când venind rândul prelegerilor populare nu mai aveai cui ținea. S'au cetit punctele programului și s'a trecut deadreptul la prelegerile populare.

Domnul Candale după deschiderea adunării a continuat cu o prelegere poporală din aproape toți ramii de agricultură, pe scurt, dând îndemnuri, sfaturi, absolut utilizabile și nu descrieri de sistem și rami de agricultură, cari se pot învăța numai din praxă. A sfârșit îndemnând poporul să rămână la cele bune ale noastre și să se lapede de cele rele. A urmat apoi secretarul desp. cu câteva sfaturi despre stupărit și o prelegere despre buruiana alcoolismului — durere, destul de înrădăcinată pe valea Bărgăului.

Prelegerile au fost ascultate cu atențiune și poporul își arăta mereu aprobarea.

S'a arătat apoi menirea Astrei, însemnătatea bibliotecilor, îndeosebi a celei editate de Asociațiune, din care s'au distribuit 50 ex. primite dela centru. Făcându-se înscrierea de membrii ajutători, aflăm că erau înscriși 35 inși și fără să umble nime cu lista, ci de bună voe au venit și s'au înscris încă vr'o 15, deci la 50 membri ajutători. Atâta indemn spre cultură, atâta disciplină, nu poate fi ceva întâmplător, cu urma-rea unei munci de ani îndelungați. Nimic nu poate arăta mai potrivit activitatea tăcută, continuată cu perseveranță de cătră d. preot I. Dologa decât acest fapt. Meritul pentru reușita acestei adunări e al d-sale.

S'au împărțit și 8 premii de câte 5 cor. la săteni și sâtence, cari s'au distins în anumiți rami de economie. Premiile au fost puse la dispoziția adunării cercuale de cătră institutele de bani, Corona 20 cor., Bistrițana 10 cor., d. preot Gregoriu Pletoșiu 10 cor, pentru ce aducem mulțumite și pe aceasta cale.

Au urmat apoi agendele oficioase, despre cari se face raport la centru. Am ruga numai inteligența să se înscrie în număr mai respectabil între membrii ordinari. De seară a fost producție poporală, teatru și declamări, o nouă dovadă de deșteptăciunea poporului și zelul frunțășilor comunei B.-Tiha.

Coresp.

Litere — Arte — Științe

CREDINȚĂ

*Am venit, mă rog Părinte
Să-mi cetești de sănătate,
Ca să aflu alinare
Inimei îndurerate.*

*Că e traiul greu Părinte
Numai Dumnezeu ne știe,
Cât amar și câte lacrimi,
Îngropăm muncind la glie.*

*Și de n'am ști că ne-ajută
Cel de Sus — la neputință
Am muri dragă Părinte, —
Am muri fără credință.*

Maria Cioban.

Dela Dunăre în jurul Peninsulei Balcanice prin Italia la Dunăre

Atena Clădiri și monumente

A doua zi, Dumineca Floriilor, ne-am sculat cu noaptea în cap. În 7 ciasuri aveam să cercetăm Atena de odinioară și Atena de azi, lumea veche și lumea nouă — și încă două muzee. Parcă eram garnizona mică a unei cetăți mari, care, într'un timp dat, trebuia să-și facă apariția în diferite poziții, spre a da dușmanului impresia unei oștiri înzecit de mari. Călăuzul nostru nu mai părea un călăuz, ci un prizonier obosit, pe care îl aduceau cei din urmă și care-și dădea instrucțiile gâfâind, dela coada coloanei. Cum în limba germană verbul cade, de obicei, la sfârșitul frazei, călăuzul nostru rămânea cu verbele în gât.

Cine, însă, dintre cetitori vrea să se țină de noi, iar la 5 p. m. să ne întovărășească în drumul spre Mediterană, să se mulțamească cu ceea ce se poate vedea din fugă și să se țină măcar în rând cu Neamțul, care face mai multe slujbe...

Încă nici n'a început să-și mulgă caprele Grecul de sat, care așteaptă cu turma în stradă, și noi ne coborim din două hoteluri — și ceata se înșiruie. O observație: în Grecia, de obicei, caprele sunt blegi și nu atât de sprintene, ca prin părțile noastre. Fără îndoială cu caprele dela noi au fost comparați strănepoții lui Pericle, când s'a început a li-se zice așa...

Străbatem în fugă stravila, ca niște pom-pieri — și, fiindcă, pe vremea asta, nicăiri nu putem intra în afară de biserici, cercetăm câteva lăcașuri sfinte, în cari abia s'a început utrenia. Între ele biserica Sf. Fecioare, zidită la 418 de soția împăratului Teodosiu, este o adevărată podoabă pe dinăuntru, în ceea ce privește atât proporțiile cât și zugrăveala. Piatra neagră mucăgăită, care pe din afară pare că încinge podoaba dinăuntru, vorbește de atâtea veacuri trecute pe aici mai mult turburi decât senine. Vre-o 17 greci se înghesuiesc la pupitrele cântăreților... Deși de vreme biserica e aproape plină.

Lată o mare clădire, în stil grec, simplă cu ferestre uniforme fără podoabe, cu două etaje. Pare o cazarmă veche, ridicată de curând pe un loc viran. În față, nici tu împrejmuire, nici tu verdeăță și, mi se pare, nici tu pavaj. E palatul regelui Gheorghe. Grecii sunt mândrii cu dosul palatului. Și în adevăr, în dos are o grădină căreia, dacă aș fi prietenul neologismelor i-aș zice *superbă*... E o întregă pădure de cipreși și de alți arbori și pomi fructiferi sudici, o pădure care se culcă alături de șoseaua curată, mărginită de verdeăță.

Aproape de cel regal e palatul prințului de coroană, în același stil, distins prin modestia proporțiilor și prin caracterul mult mai intim de cât al celui alt.

Începând cu palatul regal ori cu universitatea și siârșind cu judecătoriile, toate clădirile publice — uneori și clădiri particulare — caută se imiteze vechea arhitectură a templelor și teatrelor de odinioară. Iar atunci când cerințele prea moderne nu se pot împăca în totul cu arhitectura Parthenonului, i se fură acestei sfinte rămășiți a gloriei eline, numai fațada...

Și încă o caracteristică a clădirilor publice din Atena: în cele mai multe cazuri sunt darul vre-unui bogătan grec, care s'a făcut vrednic de acest nume numai după ce și-a părăsit țara. Iată, zappeionul însuși, ne vorbește de numele lui Zappa, grec îmbogățit din sudoarea țărănilor din România: Fusese făcut pentru expoziții, dar Grecii înțelegând, în urmă, că asta ar fi un lux pentru o țară mică, înapoiată și săracă, s'au hotărât — adevărat în îndrăznit să se hotărască — a-i da o altă destinație — și, tocmai se lucrează la amenajarea lui... Alt grec, Varvakis, ridică pentru compatrioții săi un gimnaziu superior, iar Grecii să grăbesc a-i ridica alături de opera lui o statuă, ca și lui Constantin și Evghene Zappa, în fața zappeismului.

Și, fiindcă e vorba de statui, ori cine își poate închipui că din Atena nu poate să lipsească statua lordului Byron, cel care, stăpânit de cultul pentru vechea Heladă, a sperat să-i redea viața, luptând alături cu palicarii din vremea noastră.

Ca un templu din timpurile antice apare Universitate și, numai ceasornicul de sus, îți vorbește de morfologie și de drept penal. Ca o înșiruire de temple se arată Academia, clădire nouă — tot un dar — cu coloane în față și pe laturi. Intrarea ei e un Parthenon cu statui în față. Tot așa biblioteca națională. Și toate aceste clădiri n'au etaje ca să poată imita în totul templele din anticitate.

Pe ruinele vechiului Stadion, un alt mare patriot grec a construit, numai din marmură, un alt Stadion pentru jocurile olimpice de astăzi. Aici s'au aruncat 4 milioane de lei storși tot din sudoarea țărănilor din România. Stadionul lui Averof — care a dat țării sale și un cuirasat — e construit atât de solid încât poate să transmită încă peste 2000 de ani gloria vechilor Elini. Are 24 rânduri de staluri și e atât de mare, încât mai că ar fi încăpător pentru toți atenienii. Aici se dau mari sărbări naționale în fiecare an la Paști, iar din patru în patru ani ele iau un caracter internațional. Se dau jocuri și lupte de ale Grecilor vechi, iar publicul, divizat în cluburi și partide, împarte și dispută aplauze silindu-se să retrăiască gloria unor vremi mărețe, unor strămoși preamăriți de timpurile noastre. Tot atunci se face alergarea de întrecere dela Marathon până în Atena (la Stadion), distanță de 40 kilometri, în amintirea celui care acum 2400 ani a adus în fugă, la Atena, vestea biruinței lui Miltiade împotriva Perșilor.

Cultul pentru trecut și, ca o consecință naturală, patriotismul și iubirea de neam sânt virtuțile Grecilor de azi. Ele îți vorbesc în clădirile publice, în monumente, în serbări; vorbesc prin dărnicia bogățiilor neamului. Reînviind trecutul ele tind să dea viață și putere prezentului.

Prin acestea Grecii au dreptul la considerația Europei.

Romulus Cioflec.

Explorările la polul sudic sunt tot mai dese în timpul din urmă. Ajungerea polului sudic, în aceste explorări e mai mult un lux. Pe primul plan stau chestiunile geologice*). În revista „Aus der Natur“ d. O Wilckens publică pe scurt rezultatul explorărilor de până acum. După aceste explorări e mai presus de orice îndoială, că grupele de insule, cari sunt în dreptul Americii de miazăzi, sunt o continuare a Cordilierilor americani și că cel puțin în era secundară au fost legate de America sudică. Aceasta se poate deduce din asemănarea formațiunilor geologice și din flora fosilă (plante petrificate) găsită acolo. Totodată s'a putut constata din flora fosilă, ca și la polul nordic, că în era terțiară era pe acolo o climă cel puțin așa de caldă, ca azi

*) Vezi „O expediție la antarctic“ din vol. „Ad astra“.

în capătul sudic al Americii, fiindcă avea o floră la fel, pe când azi nu mai are. Azi totul e acoperit de ghețuri și omeți veșnici. În era secundară a trebuit să fie și mai cald, căci se află fosile din neamul ferigei și a cicadeelor (un soi de palmi). Că unde se sfârșesc Cordilierii, nu s'a putut constata. Dincolo de pol, pe partea despre Australia terenul nu mai are asemănare cu America, nu se mai găsesc formațiuni, cari să amintească de Cordilieri. Acolo se găsesc însă platouri asemănătoare cu ale Australiei. Fosilele de animale găsite sunt încă foarte puține și lipsesc încă cu desăvârșire acele, cu ajutorul cărora s'ar putea deslega marile chestiuni, ce preocupă pe geologi.

Specia dispărută a mamutului (un soi de elefant uriaș) era foarte lătită în Europa și Siberia în epoca glacială — cam o jumătate milion de ani în urmă, când Europa nordică toată (și Germania de azi) era acoperită cu omeți și ghețari în tot decursul anului. Că rămășițele acestui animal nu au ajuns numai din întâmplare acolo pe vremea diluviului, cum credeau unii — apare din cantitatea enormă de colți de mamut, cari se caută și azi folosindu-se ca fildeș. Producția unui singur an — 1908 — a fost de 19000 kilograme. Lungimea colților e dela 1.5 până la 4 metri.

Că acest animal era adoptat la clima aspră apare din părul lung — cam 50 cm. — cu care era acoperit. Deja în speluncile locuite pe aceea vreme de omul preistoric se află zgărieturi, desmele destul de reușite pe piatră, în cari mamutul e reprezentat cu păr lung. În timpul din urmă însă s'a găsit în ghețurile Siberiei un mamut aproape întreg cu păr cu tot — o înghețată de mamut, cum îi zic poeții noștri Anghel și Iosif.

Măselele mamutului încă sunt de o structură deosebită, pentru ca să poată roade frunzele tari de brad, cu cari se nutria în lipsă de astfel de vegetație.

INFORMAȚIUNI

Asad, 23 Iunie 1911.

Mersul vremii.

-- Raportul institutului meteorologic --

Vremea va fi caldă și uscată.
Prognostic telegrafic: căldură, uscăciune.
Temperatura la amiază 23.4 C.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 kgr.)

Grâu pe Oct.	Cor.	11.91
Secară "	"	9.35
Cucuruz pe Iulie	"	7.32
" " August	"	7.43
Ovăș pe Oct.	"	8.24

De-ale noastre.

Primum următoarea telegramă:

Viena, 10/23 Iunie 1911. Respingu cu indignare sfruntatul neadevăr al „Tribunei“, că d. Goldiș ar avea vre-un amestec în cauzele cari au provocat trimiteră scrisorii oficioase din Viena.

Juliu Crișian.

„Iubite cetitor!“

De câte ori văd în „Tribuna“ aceste cuvinte: „iubite cetitor“, mă cuprinde revolta și scârba, căc văd că îndărătul lor nu iubirea, ci nerușinarea și batjocura, ce-și rade în pumni de presupusa credulitate a „ubitului cetitor“.

Să mă explic. Am văzut aceste cuvinte în infama notiță: „cât o fi costat?“

Ce alta însemnează „iubite cetitor“ în gura autorului unei asemenea infamii decât „iubite măgarule, care paști liniștit în pășunea națională a „Tribunei“ și ești așa de naiv să crezi nesmintit în intențiunile curate de primenire ale autorului acelei notițe infame și ale tovarășilor săi.“

Și când azi știm — cum se și presupunea — că autorul infamiei e șeful redacției cu primenirea, va admite orice minte nepreocupată, că nu e nici o exagerare în aceste rânduri.

Și să te miri, că lumea e sceptică și nu se poate însufleși pentru primeniri reprezentate prin astfel de oameni, oricât i-ar lua în apărare poezii?

El Suha.

Caragiale în ungurește. În numărul său de azi ziarul „Világ“ publică în ungurește un admirabil foileton „Nirvana“ de iubitul nostru amic I. L. Caragiale. Iată ce scrie numitul ziar despre marele scriitor român:

„In foiletonul nostru de astăzi cetitorii noștri întâlnesc un nume nou, numele scriitorului român I. Caragiale. În patria sa Caragiale, care în prezent trăiește în Berlin, este unul dintre cei mai renumiți și mai populari scriitori. Acum patru ani el a fost directorul celui dintâi teatru din București, și cu dramele lui a câștigat succese foarte mari. În România nuvelele și scrierile lui Caragiale sunt foarte cetite.“

Alegere de viceșpan substituit se va face la Deva în săptămâna viitoare, prin o congregație extraordinară, — după cum a hotărât congregația din rândul trecut.

Lupta de corteșire între cele două partide maghiare, ce nu-și mai pot împărți oasele, — s'a pornit din greu. Partida fișpanului (munkapártiștii guvernamentali) stau pe lângă protonotarul *Csulay*, care substitue și acum pe viceșpanul înlăturat din post, — iar partida viceșpanului (kossuthiștii) stăruie pe lângă fibirăul dela Baia-de-Criș *Lázár Farkas*.

Au pornit prin comitat cu liste de subscriere pe la membri, ca prin iscălire să-și lege votul pentru unul ori altul din cei doi.

Auzim că și pe la Români s'a făcut colindare cu astfel de liste de făgăduială. Ca să se înjuge și ei la carul unuia ori altuia.

Credem că Românii nu pot avea în acest caz decât o singură ținută: să stee departe de harța dintre cele două partide contrare maghiare, căci nici una din ele nu făgăduiește nimic bun pentru noi, și mai ales nu ne chezeșuește nimic! Atunci ce rost ar avea a ne lega de unul ori de altul?

În fața acestei stări de lucruri, membrii Români trebuie să-și aducă aminte de menirea lor, care e, ca și acolo, în sfatul comitatului, ei să întrupeze simțămintele și dorințele drepte ale acestui popor, — iar acelea sunt: că în fruntea unui comitat atât de românesc ca al nostru, *nu-mai unui Român i-s'ar cădea să stee cap al slujbașilor comitatensii!*

Dacă prin volnicia împrejurărilor, Românii nu pot avea ei acolo un om al lor, — să-și arate cel puțin dorul inimii, prin aceea, că Românii să candideze și ei pe un bun fiu al poporului nostru, și toți membrii români, *pe acela să voteze!*

Că nu vor ieși biruitori, nu are a zice. Cinstea lor și a neamului o susțin și o mântuesc, arătând că ei numai pe un Român îl află vrednic pentru acea slujbă și numai pe Român votează! E aceasta o nobilă luptă pentru cinstea steagului. Noi asta să o îndeplinim!

Conducerea clubului nostru românesc, va hotărî pe care dintre bunii noștri Români îl va candida. Membrii români nu-și lege dar votul pentru nici unul din candidații celor două partide maghiare. („Libertatea“).

Cununie. Gheorghe Popovici și soția ne anunță cununăa ficei lor Alexandrina cu d. Iulian Toader, profesor în Orosháza, care se va celebra în 3/16 Iulie 1911, la ora 5 după amiază, în sfânta biserică gr.-or. română din Miniș.

Felicitări.

Convocare. Despărțământul Reghin (XXVI.) al „Asociației pentru literatura română și cultura poporului român“ va ținea prelegeri populare în 2 Iulie sf. n. a. c. în comunele *Cașva* și *Hodac* și anume: înainte de amiazi la 11 ore în

comuna *Cașva*; iar după amiazi la 3 ore în comuna *Hodac*.

La aceste prelegeri sunt invitați toți cari doresc înaintarea poporului român.

Din patrie.

Tisza — suveranul. Indrăzneț mai e și Pișta acela. Alaltăieri a venit la gara din Salonta să călătorească undeva, dar punctual cum se dovedește și constituțional ținea cu tot dinadinsul să respecte regulamentul căilor ferate. Sosi în fuga cailor, trenul însă pușia vesel la o distanță de 30 chilometri din gară. Nu credea biata mașină să poarte pe spatele ei pe suveranul Bihariei, pe „leul“ dela Geszt.

Se dovedise însă de data asta prea pripită, căci majestatea sa „Pișta“ se ivi în curând pe orizont și despotic cum s'a arătat de atâtea ori, într'un ton categoric, ce nu suferă contrazicere, dispune împiegatului, care-i ieși spre întâmpinare ca trenul să-l reîntoarcă în gară „pe barba lui“. Așa rău d. Tisza, pe barba lui ce n'o are a întors trenul în gară, ca să poată și domnia sa călători.

„Toată pasărea prin gura ei piere“, zice înțelepciunea țaranului român. Și e cert, că mai mult decât toate stăruințele noastre depuse de a dovedi lumii stările imposibile ce dăinuiesc la noi, asemenea gesturi insolente aproape vorbesc mai eclatant despre moravurile asiatică din țara noastră fericită. Căci asemenea caz nici într'o altă țară civilizată nu se putea întâmpla.

Astfel de bravuri nici chiar un „leu“ nu mai poate comite în secolul XX.

Împiegatul silit de d. Tisza să întoarcă trenul va fi tras la disciplină pentru abuzul săvârșit. Suntem curioși acum cum îl va apăra și scăpa de pedeapsă — barba domnului Tisza — suveranul.

Se scumpește tutunul. Am semnalat încă într'unul din numerile trecute al ziarului nostru că tutunul se va scumpi încurând. Acum înregistrăm ca fapt împlinit, că planta aceasta mult-puțin veninoasă, ce totuș a procurat atâta plăcere și distracție fumătorilor pasionați cari sporesc pe zi ce merge, începând cu 1 Iulie n. se va scumpi simțitor. Un aviz apărut pe 4 pagini ale Monitorului oficial ne-o spune.

Estragem din acest comunicat oficios câteva date cari interesează mai deaproape:

Tutunuri mai cunoscute: *Sultan flor* în cutie de 200 gr. 13 coroane; în cutie de 100 gr. 6 cor. 50 fil. *Turcesc extrafin*, în cutie de 200 gr. 10 cor.; în cutie 100 gr. 5 cor. *Kir*, 100 gr. 3 cor. *Pursicsán*, 2 cor. 60 fil.; *Herzegovina*, 2 cor. 50 fil.;

Țigări de foi: *Regalia favorita*: 28 fil. *Trabucos Especial*: 26 fil. *Regalia*: 24 fil. *Regalia media*; 20 fil. *Havana Virginia*: 20 fil. *Portorico Especial*: 17 fil. *Cuba*, 11 fil. *Trabucos*, 18 fil. *Britanica*, 16 fil. *Senoritas*: 11 fil. *Damas* 10 fil. *Rosita*, 9 fil. *Portorico*, 8 fil.

Țigarete: *Coronas*, 12 fil. *Sphinx*, 10 fil. *Ghiubek*, 50 buc. 5 cor. *La Fleur* 8 fil. *La favorite*, 7 fil. *Khediye* și *Nilus*, 7 fil. *Princesas*, 6 fil. *Sambul*, 6 fil. *Sultan*, 5 buc. 25 fil. *Hunnia*, 5 buc. 25 fil. *Memphis*, 5 fil. *Király*, 10 buc. 40 fil. *Hölgy*, 4 fil. *Herzegovina*, 4 fil. *Jenidge*, 3 fil. *Sport*, 3 fil. *Duna*, 10 buc. 20 fil. *Drama* (va fi mai groasă), 2 fil. *Virginia*, 2 fil. *Magyar*, 1 fil. etc.

Valea Buiei. „Unirea“ scrie: Corespondentul nostru de pe valea Buiei ne scrie, că în 15 Iunie între ceasurile 11 și 12 a. m. s'a deslănțuit o furtună îngrozitoare asupra comunelor: *Hașag*, *Ruși*, *Vesăud*, *Buia*, *Moardăș* și *Răvășel*, — care a adus cu sine o ploaie de ghiață de mărimea nucilor, ca și care nici bă-

trânii n'au pomenit. Grindina a sdrobotit recolta. Puțină nădejde de a aduna în anul acesta ceva, de pe hotar.

O descoperire feroasă. „Drapelului“ i-se comunică, că niște oameni au dat în pădurea Zgribeștiului de cătră Zorlențu-mare, peste rămașitele unei înfiorătoare crime. S'au găsit două picioare, respective numai partea dela genunchii în jos, învălitate în obiele cari erau pe jumătate arse, ceea ce lasă să se bănuiască, că individul a fost ucis, pe urmă cadavrul ars. Partea aceea din picioare care s'a găsit a fost scutită probabil prin obele de foc. S'a făcut arătate.

Dela frați

Congresul corpului didactic primar din România. Anul acesta corpul didactic primar urban și cel rural va ține fiecare câte un congres.

Institutorii se vor aduna la Craiova în luna Septembrie.

Învățătorii vor ține congresul lor mai curând, și anume la 31 Iulie, în orașul Târgoviștei.

Congresul acesta va fi unul dintre cele mai impozante.

S'au primit pântă acuma peste două mii de aderări.

D. Ionescu-Lungu, prezidentul Asociației învățătorilor din întreaga țară, a fost erii de diminează în audiență la d. C. Arion, ministrul școalelor, și l'a rugat să participe la lucrările congresului. Domnul C. Arion a promis, că va veni.

Pentru membrii congresiști se va obține o reducere ee 75 la sută pe căile ferate.

Chestiunile ce se vor discuta în congres vor fi de toată importanța pentru propășirea învățământului rural.

Ministru al Italiei la București a fost numit Bolatti, care va înlocui pe Marchizul d'Inciza care părăsește diplomația, fiind numit senator pe viață.

Bolatti a mai funcționat în București, acum 14 ani, ca secretar de legație.

Acest diplomat are o carieră prea încercată în diplomație, fiind ministru la Cetinje, la Athena, iar până în timpul din urmă a fost secretar general al ministrului afacerilor streine din Italia, post ce'l ocupă și astăzi.

Balotti va sosi zilele aceste la București.

Din străinătate.

Situația în Albania. Din Constantinopol se anunță, că primarul și cinci notabili din Scutari au plecat din cartierul principal al lui Torguth-pașă în tabăra malisorilor, având misiunea se convingă pe șefii malisorilor să vie la Tusi unde se vor discuta condițiile de pace.

Nu se știe dacă misiunea va reuși...

Malisorii consideră amnestia acordată ca insuficientă și nu vor să depue armele.

E posibil, ca amnestia generală să schimbe situațiunea, care acum e foarte încordată.

Torgut Șefket pașă a publicat proclamațiunea de amnestie pentru teritoriile melisorilor și mirdișilor, făcând cunoscut, că sultanul a dăruit o sumă de bani pentru reconstruirea locuințelor distruse.

Torgut pașă a anunțat, că ostilitățile au încetat de acum înainte și sfătuește pe fugari să părăsească Muntenegru.

Generalismul trupelor din Albania face cunoscut, că trupele au în stăpânirea lor toate punctele strategice importante, așa, că o înțelegere între fugarii ce se află în Muntenegru și între malisori nu e cu puțință de aci încolo.

Raporturile Bulgariei cu Serbia și Austro-Ungaria. În cercurile diplomatice din Sofia se discută mult situația raporturilor Bulgariei cu Serbia și Austro-Ungaria, asupra cărora regele Ferdinand s'a exprimat ieri cu prilejul primirii noilor reprezentanți ai Serbiei și Austro-Ungariei.

Asupra raporturilor cu Serbia regele s'a exprimat în mod simplu că sunt bune; a vorbit însă și de raporturile amicale dintre Bulgaria și Austro-Ungaria cari s'au întărit grație intereselor comune dintre ambele state.

Accreditarea noului ministru austro-ungar la Sofia. Din Sofia vine știrea, că remițând scrisorile sale de acreditare, Sarnowski, ministrul Austro-Ungariei a relevat sentimentele de amiciție foarte sinceră a împăratului Francisc Iosif pentru regele Ferdinand și amiciția monarhiei pentru Bulgaria. Misiunea sa va consta în a strânge și mai mult relațiunile amicale dintre cele două țări.

Regele a rugat pe ministru să fie pe lângă împăratul interpretul simpatiei pe care a fost fericit să i-o exprime el însuși acum de curând; crede că misiunea ministrului va contribui a strânge relațiunile cordiale dintre ambele state, unite prin atâtea interese comune.

Relațiune turco-muntenegre. Agenția Havas află din Cetinje din izvor oficios că ministrul Franței a sprijinit pe lângă guvernul muntenegrean demersul făcut de colega sa Rusia și care a constat în a da sfaturi de prudență și de împăciuire.

Producerea zăpezii artificiale. — Le „Bulletin des halles, bourses et marchés“ scrie, că s'a inventat, la Paris, o mașină care produce fulgi asemănători cu zăpada naturală. Această invențiune este menită a revoluționa comerțul de alimentațiune, știut fiind că zăpada poate, în multe cazuri, să înlocuiască cu folos ghița, mai ales la conservarea peștelui.

În adevăr, colțurile bucăților de ghiță sdrelesc pielea și carnea peștelui; apoi, zăpada ferește peștele de contact cu aerul.

Acoperit cu un strat de zăpadă artificială peștele va putea fi păstrat patru-șase zile mai mult decât în ghiță.

Generalizându-se acest mijloc de conservare se vor cruța pierderile de sute de mii lei ce rezultă din stricarea peștelui prin căldură.

O comisiune specială însărcinată cu studiul mijloacelor pentru conservarea peștelui, a recunoscut ca absolut comestibil și în stare de a fi servit ca pește proaspăt, pește de diferite calități, care, acoperit cu un strat de zăpadă artificială, a fost ținut 23 zile în camere frigorifice.

Ziarul „Le Bulletin des halles“ îndeamnă pe pescarii din orașele franceze să înființeze fabrici de zăpadă artificială.

Prin acest mijloc peștele se poate păstra mai mult și mai bine, se transportă mai sigur, suferă un drum mai lung, și speșele de conservare sunt cu 20% mai mici.

Convențiile comerciale ale Germaniei. „Berliner Tageblatt“ scrie că membrul Dumei Siminadev, fost șef al agenturii financiare din Berlin și delegat la tratativele pentru încheierea convențiilor comerciale, a declarat că Rusia a făcut pregătirile în vederea reînnoirii convențiilor comerciale cu Austro-Ungaria și Germania.

Rusia va consimți numai la un mic export de materii brute și va da în schimb concesiuni pentru importarea fabricațiunilor germane în Rusia.

În acest punct tratativele vor întâmpina oarecare greutăți, deoarece Germania e aproape mai bine informată decât Rusia asupra raporturilor din acest imperiu.

Cometa lui Halley, de care au uitat cu totul chiar și cei ce s'au îngrozit de ea, a putut fi văzută în Aprilie la observatorul Jerkes (America de Nord). Ea era abia vizibilă, fluctuațiunile constatate în intensitatea luminei sunt considerabile.

Jubileul lui Camil Flammarion. În anul acesta se împlinesc 50 de ani de când marele popularizator al astronomiei și-a început rodnică activitate prin scrierea: „Pluralitatea lumilor locuite“. De atunci a publicat o literatură întregă, lucrări științifice și mai ales de popularizare. În deosebi genul din urmă l-a făcut cunoscut publicului mare. O lume întregă îl cunoaște și-l admiră. Pentru marele public astronomia e legată de numele lui. Vorbești de astronomie și nu poți să nu pomeniști de Flammarion. De fapt răspândirea cunoștințelor astronomice în publicul mare se datorește lui Flammarion care a știut să dea publicului aceste cunoștințe în mod așa de atragător.

Amicii și admiratorii marelui scriitor se pregătesc să sărbeze acest jumătate de secol de rodnică activitate.

Adunarea națională din Bulgaria. Adunarea națională din Bulgaria a fost deschisă ieri în fața deputaților aleși de curând. Adunarea a fost deschisă de regele Ferdinand, asistat de regina și principele Kiril.

Solemnitatea a fost conturbată printr'un deputat opozițional Stabulinski, care a întrerupt pe regele în cetirea discursului său. Întreruperea a fost acoperită prin strigătele de „hurra“ ale majorității, dar cu toate acestea asupra regelui a făcut o impresie penibilă, asemenea și asupra reginei și prințului. După cetire regele a părăsit momentan adunarea, dar s'a oprit în ușă și a fixat pe deputatul opozițional cu monoculul ce-l purta. Iar către ministrul-președinte Geschow ar fi zis, că are să mulțumească deputatului opozițional, care i-a dat prilej să ia act din strigătele covârșitoare despre alipirea supușilor săi. Al doilea incident s'a întâmplat la depunerea jurământului din partea deputaților, căci la cuvintele „pentru rege și patrie“, acelaș deputat a protestat, strigând „pentru principe și patrie“.

Un ziar opozițional scrie foarte înverșunat contra regelui, pe care-l numește anticonstituțional și călcător al drepturilor națiunii. După acestea s'a făcut alegerea președintelui alegerei. S'a ales progresistul Danev cu 321 voturi din 394.

Circuitul european de aviațiune. Duminecă dim. s'a început circuitul european de aviațiune pentru prima etapă dela Paris la Liège. Erau de față ministrii de justiție și de marină, precum și sub-secretarul de stat la interne și d. Monisfiul, care reprezenta pe președintele consiliului. O mulțime enormă a asistat la plecare: au fost 41 de concurenți la plecare. Și data aceasta serviciul de ordine a fost suficient.

Iată ordinea în care au trecut primii aviatori: Vedrines a sosit aci la orele 7 și 25; Vidart la 7 și 27; Morin la 7.30.

Aviatorul Dalger, care lua parte la circuitul european a căzut în apropiere de Villers-Cotterets și a fost grav rănit la cap.

Iată rezultatele primei etape: Aviatorul Vidart a sosit cel dintâu la ora 9 și 33; apoi au sosit Vedrines, Beaumont, Weyman, Duval, Barra și Garros. Aviatorul Morin a căzut lângă Chervot și a scăpat neatins dar aparatul a fost stricat.

Alți trei aviatori au sosit la Liège; alți șase sunt semnalati ca fiind sosiți la Reims și cinci cari sunt în drum între Reims și granița belgiană.

Aviatorul Gachet, care i-a parte ia circuit, a plecat din nou după amiazi din Mohon, când la o înălțime de 30 metri monoplanul său s'a răsturnat și a căzut pe sol. Gachot a fost dus la spital cu luzațiunea genunchiului drept și glesnei stângi.

Diverse

Societatea corală „Carmen“ din București la Roma. E vorba ca societatea corală „Carmen“, de sub conducerea inimosului și neobositului măestru Kiriac, să participe la serbările jubilar ale expoziției internaționale dela Roma.

Desigur că pentru afirmarea și pe acest teren a solidarității noastre de rasă, excursia soc. „Carmen“ în Italia, în aceste împrejurări, va fi un semn mai mult al simpatiilor ce ne leagă de orașul etern și încă un mijloc sigur de a arăta că suntem un popor pe care arta nu-l lasă indiferent.

Dacă am neglijat să contribuim, la alcătuirea aceluși imens și splendid bazar de progres omenești, care este expoziția italiană cu produsele muncii noastre naționale, pentru a arăta străinătății că și România luptă spre a cuceri cât mai mult din binefacerile civilizației, să încurajăm cel puțin inițiativa particulară care vrea să reprezinte acolo măcar prin artă, manifestațiile poporului românesc.

Și, pe cât se pare, dorința societății „Carmen“ de a întreprinde această curajoasă excursie, întimpină pretutindeni cele mai sprijinoare simpatii.

Astfel, nădăjduim că bravul cor care la Lugoj, la Sibiu și în „Arenele Române“ ale Expoziției jubilar românești a făcut deatâtea ori să răsune văzduhul de accentele sguđuitoare ale tânguitorului *Răsunet al Ardealului*, ale *Tricolorului* și-ale imnului nostru național *Deșteaptă-te Române*, va avea prilejul, ca la toamnă să facă

să se audă și dincolo de Alpi, în Capitala marelui imperiu din care odinioară s'au coborât în țările de aici strămoșii noștri, glasul de durere și doinele de suferință ale sirănepoților lor nefericiți de azi.

ECONOMICE

Mijloace tehnice de bancă pentru promovarea spiritului de cruțare

Pentruca băncile sătești să poată lucra cât mai cu efect în a învăța și deda poporul la cruțare și economie nesmintit vor trebui să încerce toate căile și să puie în praxă toate mijloacele și sistemele iscodite anume pentru treaba aceasta.

Mijloacele cele ce sunt înșirate în lucrările premiate de *Reichsverband* sunt grupate în:

1. Mijloace pentru promovarea spiritului de cruțare la băieți.
2. Mijloace pentru promovarea spiritului la adulți.
3. Mijloace pentru a atrage poporul ca să facă depuneri mai mărișoare.

a) **Între mijloacele pentru dedarea băieților la cruțare** se recomandă în locul prim „pușculițele“ (*Sparbüchse*). „S'a purtat băiatul bine, a căpătat un atestat bun ori a fost laudat de învățător, părinții drept răsplătă nu-i vor da 5—10 fileri, ca să-și ia băiatul dulcefuri ci sumulița asta o vor vârsa-o în pușculița băiatului.

Nu-i bine și nici frumos să permitem însă băieților ca să cerșească crețari pent.u pușculiță dela rudeni ori dela alți oameni, ce vin la casă. Bănișorii ce-i varsă băiatul în pușculiță trebuie să fie câștigați prin vrednicia sa. Din când în când vom descuia pușculița. Vom pune pe băiat să-și numere avuția și întrucât s'ar fi ajuns la o sumă rotundă și mai mărișoară, vom trimite băiatul că el însuși să se ducă la bancă și să-și depue banii.

Băiatul, care merge la bancă să depue *avutul său propriu*, va simți o deosebită mândrie în sufletul său și întrucât cassierul dela bancă va ști să-l primească pe micul *capitalist* cu vorbe dulci și oareșcum de laudă, băiatul în viitor va fi mai cruțător și va aduna crețarul și mai cu răvnă.

b) În locul al doilea se recomandă așa numitele *casse școlare* (*Schulsparkasse*). Cu toate că unii pedagogi s'au exprimat contra acestor casse (vezi bine din punct de vedere pedagogic) totuși auctoritățile școlare n'au nimic contra lor. Chiar de aceea unul dintre autorii premiați n'are cuvinte să laude și să recomande îndeajuns sistemul acesta arătând cu date rezultatele frumoase la cari au ajuns, ceice au introdus în școală sistemul acesta.

Cassa asta școlară să nu și-o închipuiesc nime de un ce cât se poate de complicat și prin urmare o nouă sarcină în spatele dascălului. E ceva de tot simplu: *Banca din sat lasă să i-se tipăriască (pe carton) un fel de bilete a 5—10—20 fileri, în forma biletelor dela tren. Învățătorul ia, să-i zicem, în comisie bilete de astea dela bancă și le vinde elevilor săi.* „Băiatul, care vede pe vecinul său, că nu-și dă „crețarul“ pentru „fluierica“ de zahar“ ori alte nimicuri, ci își cumpără *bilet de cruțare* dela domnu învățător va fi și el atras, să va îndemna să facă și el ca soțul lui, când îi vor mai trece crețari prin mână“.

Când băiatul are bilete de astea în sumă mai mărișoară, le va duce la bancă și i-se va scrie în libel ca depunere. Pentruca băiatul să nu piardă biletele acestea și așa să rămâie de pagubă, în timpul din urmă multe bănci sătești au înlocuit biletele acestea tari cu altele în forma mărcilor postale, pe cari băiatul le poate lipi în cărticica de depunere. Învățătorul va căuta să vândă bilete atunci când sunt toți băieții de față, dar ca nu cumva băieții săraci, cari pun mai rar mâna pe crețari, să-și piardă voia de a cumpăra bilete, văzând că ei nu pot cumpăra așa des ca alții mai cu stare, dascălul prudent va ști totuș să încurajeze pe băieți, laudând nu într'atâta mărirea sumelor cruțate, cât mai ales năzuința băieților.

Multe bănci sătești au bunul obicei de a premia de mai multeori la an pe micii depună-

tori. Altele premiază pe băieți numai cu ocazia examenului. Premiile constau din cărți de școală ori broșuri scrise cu tendință în favorul crucei. Unele bănci dau ca premii *bilete de crutare*, pe cari micul premiat le duce numai decât la bancă și i-se scriu la carte drept depunere.

c) Tare răspândite și au făcut progrese de necrezut pe terenul crucei așa zisele: *Casse pentru prima cuminecare ori pentru primirea sfântului sacrament al mirului* (Konfirmanden-und Kommunikanten sparkassen). Cassele astea sunt ca și cele școlare. Deosebirea e că acestea sunt conduse de însuși preotul și că crucea asta își are o anumită țintă d. e. din banii cruțați băieții își vor cumpăra, când ajung la cuminecare o carte de rugăciuni, un orologiu, vestiment etc. Sumele ce sunt în stare să le cruțe băieții în felul acesta sunt de tot mari.

Dau câteva exemple: În comuna *Nakow Pomerania* 266 de băieți au cruțat în decurs de 3 ani 8800 Mărci.

În *Lipe (Pomerania)* 11 băieți în 5 ani au cruțat 8300 Mărci.

În *Iapenzin (Pomerania)* 85 băieți în 3 ani au cruțat 4012 Mărci.

În *Zicher (Pomerania)* 68 băieți în 3 ani și jum. au cruțat 2358 Mărci.

Iată ce e în stare să cruțe un băiat, căruia îi trec prin mână abia din când în când 4—5 pfeningi și de tot rar câte o piesă de 10 pf. Ce sume frumoase ar putea să cruțe poporul nostru, care deși nu-i prea bogat, dar adesea îi trec prin mâni coroane și zloți, dacă ar fi educat în direcția aceasta.

Continuarea urmează.

A. Oțoiu.

BIBLIOGRAFII.

—x—

A apărut:

„*Ardealul*“. I. *Ținuturile de pe Olt*. Turnul-Roșu, Sibiu și împrejurimea, Țara Oltului, Brașovul și Țara Bârsei, Săcuimea, Izvorul Oltului, — de *Silvestru Moldovan*. Ediția a doua augmentată a unei părți din „Țara Noastră“. Cu numeroase ilustrații. Editura librăriei I. I. Ciurcu Brașov 1911. — Un volum de 176 pagini. Prețul 1 coroană 80 bani. Descrierea interesantă e făcută în formă de note de drum, începând dela pasul Turnului roșu până la izvorul Oltului, cu multe date prețioase istorice și etnografice. Autorul promite a publica și descrierea celorlalte ținuturi ardeleni, și anume: Ținuturile de pe Mureș și Târnave, Țara Hașegului, Zarandul și Munții apuseni, Câmpia și părțile nordice, cu legende și schițe istorice și geografice. Astfel lucrarea d-lui Moldovan se recomandă dela sine.

POȘTA REDACȚIEI

D-lui A. în M. R. Bine zici, că „glosele“ schiopului — schiopăta. Dar lungă-i calea dela München până la Nürnberg, cine ar. putea să le ia toate în samă. Alegerile dietale din era coaliționistă au decurs în Aprilie 1906. D-l Goldiș a umblat toate casele din cercul Radnei și în anul 1907 și a ținut adunări populare în cerc și în anul 1908. — Răsfoind „Tribuna“ din anii 907—8, să pot afla rapoartele acelor adunări P'atunci însă Schiopul — schiopăta prin Sibiu ca vai de el, nu cetea alte cărți și foi, decât cele a bibliei cu 32 pagini. Știi povestea țiganului prins în grădină: Mai furat'ai vreedată? — „Nici-odată!“

D-l Oncu fusese și dânsul ca deputat o singură dată în cercul său electoral în decurs de 4 ani. Trebuie dar ca sluga bine plătită să susție, chiar schiopând, că alții n'au fost niciodată! Nu-i vorbă, e o mare doză de nerușinare la mijloc, de a învinui pe alți deputați, cari în răstimp de 4—5 ani au escurs în 100—150 comune și au participat la 150—200 adunări populare, că n'au ieșit între popor niciodată, iar pe d. Oncu totatunci a-l preamări. — E mare — cum se zice? — dar știi, că schiopu nost e — talentat!

Redactor responsabil: **Atanasiu Hălmăgian.**

La Librăria diecezană, Arad

se află de vânzare următoarele cărți literare:

Roata norocului sau răspunsurile la trecut, prezent și viitor	—80
Robinson Crusoe	—70
Traista cu povești istorice	—50
Til Buhoglină-năzdrăvanul	—50
Doine și strigături de dragoste	—30
Alexandria cea țigănească	—80
Năzdrăvaniile lui Păcală	—24
Povești arabe din 1001 de nopți	1—
Harap alb de I. Creangă	—32
Codreana sânzeana	—12
Gruia lui Novac	—12
Capra cu trei ezi	—12
Corbea haiducul	—10
Ghiță cătănută	—12
Ileana Consânzeana	—30
Soacra cu trei nurori	—12
Pintea viteazul	—12
Făt frumos din lacrimă	—20
Pipăruș-Petru	—10
Cenușoara	—16
Baba la șezătoare	—20
Apa tineretelor și alte povești populare	—40
Două turturele de aur	—24
A fost odată	—20
Sfaturile cele mai de lipsă pentru prăsirea și folosirea legumelor	—24
Glume din lume adunate și în lume date de Maican	—24
Multe și de toate într'un singur sat aflate	—24
Ștefan cel mare, tradiții și legende	—40
Ciripituri de drag	—60
Descăntece, Vraji și Rugăciuni folosite de poporul nostru la boli și alte năcazuri	—30

Gagamo, Voda țiganilor, poveste și spovada țiganului	—30
Să auzim, colecțiune de toast la diferite ocazii	—70
Povești populare din Bănat, culese din gura poporului, 2 părți	1:10
Grosforean, Țăranul și școala	—40
— Beaturile	—20
— Bani albi pentru zile negre	—20
— Înțelepciunea și puterea lui D-zeu	—20
— Ce trebuie să facă creștinul adevărat	—20
— Învățătura fără purtare bună, nu mult ajunge	—20
— Crăciunul	—20
Vrâncean, Spre ruină, carte contra beției	1—
Stejarel N., Pentru țărani. Învățatură și petrecere	1—
Bocete adevă cântări la morți de I. Pop Reteganul	—80
Simu, Cartea ilustrată	—50
Chiuituri de cari strigă feciorii în joc	—30
Dialogul țiganul cu sf. Petru la poarta raiului	—50
Pe pragul mormântului, versuri funebre	—50
Pilde și sfaturi pentru popor	—60
Românul în sat și la oaste de I. Pop Reteganul	—30
Sfaturi de aur sau calea spre fericire	—50
Starostele adevă datini la nunțile românilor ardeleni	—30
Trandafir și vioarele, poezi populare	—50
Țiganul la mănăstire	—16
Țiganul în rai	—16
Țiganul și magnatul	—16
Moș Toma Bădiceanu	—12
Din viața unui haiduc	—12
Insurătoarea soarelui	—12
Fiul hucătăresei	—12
Văcarul	—12
Diana, zina munților	—12
Spiridon și Nicolae, basm	—12
Fiul oii, basm	—12
Povestiri și anecdote	—12
Risipirea Ierusalimului	—70
Ardeleanul glumeț, 101 anecdote	—60
Bobârnci și bazaconii, broșură humoristică cu ilustrații	—80
Proverbele Românilor	—60
Izvor de bunăstare, îndreptări și povești din economia de casă	1—
Îndretar pentru înființarea societății de cumpătare	—60
Ținerea vitelor de E. Brote	—24
Trifoiul de E. Brote	—24
Fetele morarului și tâlharul Groaza	—30
Voinic înflorit, basm popular	—30
Trei ovrei și un neamț	—30
Culegeri populare de snoave de Chicoș	—30
Glume românești de Chicoș	—30
Împărăteasa cea frumoasă sau pădurea ursiloarelor	—20

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL“.

HONORÉ de BALZAC

Un capo d'operă necunoscut

Traducere de **Jean Antohi**

(6) (Urmare)

— Mult trebuie să te iubesc! strigă ea, gata să sacrifice scrupulele sale de dragoste, pentru a-și recompensa amantul de toate sacrificiile ce i-le făcea. Dar, reluă ea, asta ar însemna să mă pierzi. Ah! să mă pierzi pentru tine!... Da! aceasta e frumos, însă tu mă vei uita... Oh! ce rea idee ai avut!

Am avut-o și te iubesc, zise el cu un fel de părere de rău; sunt oare un infam?

— Să consultăm pe părintele Hardonin, — zise ea.

— A nu! asta să fie un secret între noi doi.

— Ei bine, voi merge, însă tu să nu fii acolo, zise ea. Să rămâi la ușă înarmat cu pumnalul; dacă strig, să intri și să-l omori.

Poussin strângea în brațe pe Gilette — ne mai văzând decât arta lui.

Nu mă mai iubeste! gândea Gilette când rămase singură. Deja îi părea rău de hotărârea ei. Apoi, căzu în pradă unei spaime mai crude decât părerea sa de rău; se silea să alunge un gând înfricoșător ce i-se ridica în inimă. Credea că iu-

bește mai puțin pe pictor — bănuindu-l mai puțin vrednic de stimă ca mai înainte.

II.

Ecaterina Lescault.

Trei luni dela întâlnirea lui Poussin cu Porbus — acesta veni ca să vadă pe maestrul Frenhofer.

Bătrânul era în prada uneia din acele desnădeji adânci și spontane a cărei cauză — dacă trebuie să credem pe matematicianii medicinei — este într-o rea digestie, în vântul, căldura sau dispoziția hipocondricilor; sau, — după spiritualiști — în imperfecția naturei noastre morale. Bietul om, era obosit cu desăvârșirea misteriosului său tablou. Stătea a lene într'un jilt de stejar sculptat, îmbrăcat cu piele neagră; și fără a-și părăsi atitudinea melancolică arunca asupra lui Porbus o privire cu totul plictisită.

— Dar bine, maestre, — îi zise Porbus — ce ai? Ultramarinul ce l'ai căutat la Bruges era rău? n'ai știut cum să amesteci albul cel proaspăt? uleiul e rău sau penelele îndărătnice?

— Vai! strigă bătrânul, am crezut un moment, că opera mi-e desăvârșită, însă desigur că m'am înșelat în câteva amănunte și nu voi fi liniștit, decât după ce mă voi desluși asupra îndoelilor mele. M'am hotărât să călătoresc — și vreau să mă duc prin Turcia — Grecia — prin Asia — să caut un model și să compar tabloul meu cu diversele naturi. Poate am acolo sus, — urmă el, — lăsând să-i scape un surâs de mulțumire —

natura însăși. Câte-odată mi-e chiar teamă, ca nu cumva o suflare să-mi trezească pe această femeie și să văz cum dispăre.

Apoi se ridică deodată — ca și cum ar fi vrut să plece.

— Aha! răspuse Porbus — sosesc la timp spre a-ți economisi cheltuiala și oboseala călătoriei.

— Cum? întrebă Frenhofer — uimit.

— Pe tânărul Poussin îl iubeste o femeie a cărei frumusețe n'are asemănare. Însă — scumpul meu maestru, dacă el va consimți să o lase să-ți pozeze — va trebui să ne lași cel puțin să vedem pânza d-tale.

Bătrânul rămase în picioare, nemișcat, într-o complectă stare de uimire.

— Cum? strigă înfășșit, cu durere, să arăt creatura mea, mireasa mea? Să rup vâlul sub care am învățat fericirea mea? Asta ar fi o grozavă necinste!

Iată zece ani, de când trăiesc cu această femeie, ea e a mea, a mea numai, ea mă iubeste!

Nu mi-a surâs oare la fiecare atingere de penel? Are un suflet, sufletul pe care i-l'am dat eu. Ea ar roși, dacă alți ochi decât ai mei, s'ar uita la ea. Să o arăt? Dar care e rostul, amantul atât de nimic, care să conducă pe femeia lui la necinste? Când faci un tablou pentru Curte — nu pui în el tot sufletul tău — nu vinzi curtezanilor decât manechine colorate. Pictura mea nu e numai o pictură — ea e un sentiment

Caut

un candidat de avocat român cu praxă

pe lângă condițiuni favorabile.

Postul e a se ocupa în 15 August. Practica și condițiunile sunt a se comunica direct lui

Dr. **Lucian Georgievici**
advocat Temes-Rékás,

În cancelaria lui Dr. **Aurel Nyilvan** avocat, Șomcuta-mare, află aplicare imediat un

candidat de avocat cu praxă

pe lângă condițiuni favorabile.

Ziffer Sándor

întreprindere de mașini de scris
Arad, strada **Lorray**, palatul contelui Hunyady.

Unicul vânzător al mașinelor cu renume universal

Underwood Visible,

se pot scrie deodată 15—20 exemplare; soliditatea lor e neîntrecută; provăzute cu litere românești după plac, se pot primi pentru probă și recomandare **fără taxă**.

Primește și pentru jurul Aradului întocmirea mașinelor în cursul anului întreg și sub îngrijirea mea de specialist, mașinele vor funcționa regulat.

Curs permanent pentru stenografie și contabilitate la mașină.

Mare magazin de aparținente de cea mai bună calitate.

— o pasiune! Născută în atelierul meu, ea trebuie să rămâne neprihănită — și nu poate ieși decât îmbrăcată. Poezia și femeile nu se predau desbrăcate, decât amanților lor! Avem noi modelul lui Rafael, Angelica lui Ariost, Beatricea lui Dante? Nu! Noi nu vedem în acestea decât formele.

Ei bine! opera pe care o țin acolo sus, sub zăvor — e o excepție în arta noastră. Nu-i o pânză, e o femeie! o femeie, cu care eu plâng, râd, vorbesc și gândesc.

Voești tu, ca dintr'odată să părăsesc o fericire de zece ani — cum se aruncă o manta?

Ca dintr'odată să încetezi de a fi tată, amant, și Dumnezeu?

Femeea aceasta nu e o creatură, e o creație. Să vie tânărul tău — îi voi da bogățiile mele, îi voi da tablourile lui Corregio, a lui Michael-Angelo, a lui Tizian — îi voi săruta urmașilor săi în nisip, dar să fac din el rivalul meu? Rușine mie!..

Ha! Ha! sunt mai mult amant decât pictor. Da! voi avea curajul să-mi ard pe frumoasa cărcotașă a mea — când va fi să-mi dau ultima suflare, dar să o fac să supoarte privirea unui om, a unui tânăr, a unui pictor?

Nu! Nu! voi omorî-o în ziua următoare aceleia în care ar fi mânăjită cu o privire! Eu te-aș omorî imediat — pe tine — amicul meu — dacă nu i-ai cădea în genunchi! Vrei tu acum să supun idolul meu privirilor reci și stupidelor critici ale imbecililor? Ah! amorul e un mister,

nu-i viață decât în adâncul inimilor și totul e pierdut, când un om spune — chiar amicului său:

— Iată, aceea pe care o iubesc!

Bătrânul părea întinerit; ochii erau strălucitori și plini de viață; obrații palizi altădată — erau nuanțați acum cu un roș viu iar mâinele îi tremurau. Porbus, mirat de violența pasionată cu care aceste vorbe fură spuse, nu știu ce să răspundă unui sentiment atât de nou și atât de profund. Frenhofer era întreg la minte sau nebun? se găsea subjugat de o fantezie de artist, sau ideile pe cari le exprimase, isvorise din acel fanatism de nespun, produs în noi prin lunga creare a unei mari opere? Se putea nădăjdui oare — la vre-o înțelegere cu aceasta pasiune ciudată?

În prada acestor gânduri, Porbus zise bătrânului: — Dar nu e femeie pentru femeie? Pousin nu-și oferă iubita privirilor *D-tale*?

— Care iubită? întrebă Frenhofer.

Ea va trada mai curând sau mai târziu; a mea însă, îmi va fi întotdeauna credincioasă!

— Ei bine, reluă Porbus, să nu mai vorbim dar de aceasta. Însă, înainte de a găsi, chiar în Asia, o femeie atât de frumoasă, atât de perfectă ca aceia de care îți vorbesc, e posibil să mori mai înainte de a-ți desăvârși tabloul.

— Oh! e terminat, zise Frenhofer. Cine l-ar vedea ar crede că zărește o femeie culcată pe un pat de catifea, sub perdele. Aproape de ea un trepid de aur exală parfumuri. Ești ispitit să apuci cordoanele ce țin perdelele și ți-se pare că

Cețiți și vă mirați!

Ocazie de felul acesta nu mai ai în viață!

600 de obiecte numai cu 4-20 Cor.

1 orologiu de precizie aurit, cu lanț, pentru care să dă garanță de 3 ani, o cravată elegantă de mătăsă la modă, 3 baste, 1 strălucit inel pentru bărbați, cu piatră scumpă imitată, 1 garnitură de podobe femeiești elegante, 1 frumos collier de mărghitare orientale, podobe femeiești la modă, cu copeii libere, 2 brățare elegante, 1 pereche de cercei frumoși cu copeii libere, 1 minunată oglinda de buzunar pentru toaletă, 1 portofel de piele, 1 pereche de butoni pentru manjete din aur double de 3 grade, cu copeii libere, 1 foarte elegant album pentru ilustrate, cu cele mai frumoase regiuni ale lumii, 3 obiecte comice, bune de distracție pentru tineri și bătrâni de-o potrivă, 1 carte practică pentru corespondență de dragoste între dame și domni, 20 de obiecte de corespondență și mai mult de 500 de obiecte necesare într-o casă. — Toate acestea, cu toate că ciasul singur plătește suma aceasta de bani, se pot căpăta numai pentru **4 cor. 20 fil.** Obiectele se trimit cu rambursă, ori cu trimiterea înainte a banilor pe adresa:

Wiener Central-Versandhaus

P. LUST

Krakau nr. C.

NB. Cine comandă 2 pachete, capătă rabat un briciu englez prima. Pentru cel necorăspunzător, banii se retrimite.

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,

aur, argint zdrobit și bijuterii,

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.

Arad, str. **Weitzer János.**
(Palatul Minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică împreună cu **becuri**, execută și furnisează prompt sub cele mai favorabile condiții de plătire.

Koch Dániel

întreprindere de instalarea sonoriilor și telefonului

Arad, str. **Deák-Ferenz Nr. 42.**

„Câmpiana“

instituit de credit și economii, societate pe acțiuni în **Mociu.**

Concurs.

„Câmpiana“ instituit de credit și economii în Mociu (Mócs, Kolozsmegye) are lipsă de un **practicant** cu un salariu anual de **1200 Cor.** plătit în rate lunare anticipative.

Alesul dacă va corespunde după serviciu de un an, va fi denumit funcționar în senzul statutelor, cu drept de penziune.

Reflecții să-și trimită petițiile până la **15 Iulie 1911 st. n.**

Postul e de ocupat îndată după alegere.

Mociu, la 17 Iunie 1911.

Direcțiunea.

vezi sânul Ecaterinei Lescault, o frumoasă curtezană numită „Frumoasa Cărcotașă“ — mișcând ca și cum ar respira, și cu toate aceste aș vrea să fiu sigur...

— Dute atunci în Asia, răspunse Porbus, întrezărind un fel de șovăială în privirea lui Frenhofer.

Și Porbus făcu câțiva pași spre ușa sălei. În acest moment, Gilette și Nicolas Poussin, ajunseră aproape de locuința lui Frenhofer. Când tânără copilă era pe cale de a intra, lăsă brațul pictorului și se dădu îndărăt — ca și cum ar fi fost cuprinsă de un neașteptat presentiment.

— Dar ce am să fac aici? întrebă ea pe amantul ei cu o voce adâncă și privind-l fix în ochi.

— Gilette, știi că ai fost stăpână întotdeauna și voesc și acuma să te ascult în totul. Tu ești conștiința și gloria mea. Revino acasă, voi fi mai fericit poate, decât dacă tu...

— Sunt stăpână pe mine când îmi vorbește astfel? Ah! nu mai sunt decât un copil. Haidem, adaoga ea părând că face o sforțare puternică, — dacă dragostea noastră ar pieri și dacă mi-aș pune în inimă o nesfârșită părere de rău — celebritatea ta n'ar fi prețul supunerii mele la toate dorințele tale? Să înțărăm — tot va însemna că trăiesc încă — chiar atunci când îți voi fi numai o amintire pe paletă.

(Va urma)

Tobuțe pentru țigarete
de fabrica

Bardou

care sunt mai bune și mai
plăcute, se capătă la —

Librăria **FRĂȚII ROTH**
ARAD, Andrásy-tér. (Vis-à-vis de Monumentul-sfânt).

Prima fabrică de
maccaroane și aluat în Ardeal

frății **lui Jacob Uhl**

proprietarii primei mori cu sul din Țarat
Sibiu—Nagyszeben, str. Șaguna 17.

Filiale: Saggasse nr. 30, Jungerwaldstrasse nr. 3.

Își recomandă macaroanele și alte fabri-
cate de aluat recunoscute ca excelente.

Cel mai bun și mai încrezut **mijloc de cu-
rățirea și nobilitarea feței**, care se
deosebește de toate mijloacele cunoscute până
acum este

Serail crema a lui Rozsnyay.

Cultivă și înmoaie pielea feței, efectul ei tineresc
împrumută feței o finețe de catifea, îndepărtează
pistruii și alunițele, netezește încrețiturile.

Prețul unui tub 1 cor.

Pudră Serail a lui Rozsnyay.

Se pregătește în culoare albă, roză, crem, ca toate
produsele mele de Serail, constă din substanțe
nevătămătoare. E foarte plăcută doamnelor pentru
însușirea ei de a ascunde scăderile.

0 cutie 1 cor. 20 fl.

Săpun Serail a lui Rozsnyay.

Cu miros plăcut și durabil, înmoaie pielea.

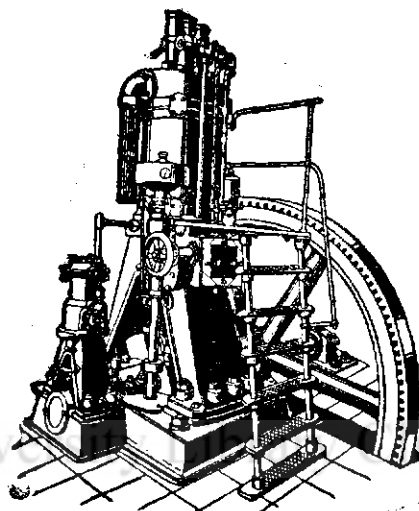
0 bucată 70 fileri.

Pe poștă le trimite:

farmacia **Rozsnyay**

Arad, Szabadság-tér.

Comande din provincă se efectuează încă în aceeași zi.

Execuție modernă, solidă,
și reală de prima clasă,
serviciu prompt și pre-
țuri moderate.

Multe patente proprii.

380 lucrători și oficanți.
Premiat la expoziția din
București 1906 cu Grand
Prix, cea mai înaltă dis-
tincție și medalie de aur.
La expoziția regnicolară
din Cincibiserici 1907 cu
medalie de aur, la expoziția
din Sepsiszentgyörgy cu
medalie de aur.

Doă fabrici proprii.

Frații Schiel

fabrică de mașini, stabiliment pentru edificare de mori, turnă-
torie de fier.

B r a ș o v.

Cea mai mare fabrică de fier din Ardeal efectuează:

stabilimente de turbine, motoare și locomobile de
uleiu brut „Coroana“, mori mănate cu motor și
apă, stabilimente electrice, stabilimente de trans-
misiune, mașini de sămănat, pieptene de lână.

Su sosit cele mai frumoase și mai noi
ghete de primăvară și vară.

Ghetele de bărbați și dame
Salamander

cu renume mondial,
se capătă în colorile galbină
și neagră cu
16 coroane 50 fl.
esclusiv la mine.

WEINBERGER JÁNOS
prăvăliă de ghetă de rangul I-u.
Arad, piața Andrásy nr. 20.

Comande din provincă se execută în aceeași zi.

Cancelarie administrativă și birou de informațiuni în Budapesta.

Procur și dau informațiuni în toate afacerile procesuale,
extraprocusuale, administrative și comerciale; mijloace
împrumuturi personale, ipotecare și amortizaționale
ieftin și în scurt timp; mijloace cumpărări, vânzări,
exarendări de bunuri, mașini, motoare și alte rechisite
economice; finanțez parcelări de moșii, esoperez aju-
toare de stat pentru preoți, învățători, școale și pentru
cumpărarea de izlaze și pășuni; efectuează tot felul de co-
mande comerciale eventual și la bursă prompt pe lângă
taxe moderate și anticipație pentru corespondență.

Dr. Constantin Manea, avocat dipl. -- VIII, Rögtelek-u. 18. I. 7. Telefon 171-27.

LIBRĂRIA DIECEZANĂ

Arad, Strada Deák-Ferencz Nr. 33—34.

Are în depozit următoarele cărți literare:

Adam I., Constanța pitorească	2.—	Candrea-Densușianu-Speranță, Graiul nostru 2 vol.	6.50	Negruzzi, Cărlanii, Muza dela Burdujani, Corantina	1.—
Anghel-Iosif, Caleidoscopul lui Mirea 2 vol. à	1.50	Candrea, Prolecrele la români	2.—	Nicolaescu-Stoinescu, Căluza stupar. Pamfile, Graiul vremurilor	3.—
Alexandrescu D., Cunoașterea boalelor la animale și vindecarea lor cu mai multe figuri în text	2.50	Dragoslav I., La han la trei ulcele	1.50	Popovici Dr. I., Dialectele române	4.80
Anghel-Iosif, Cireșul lui Lucullus	1.50	Dobrescu N., Istoria bisericii române din oltenia în timpul ocup. austriei	4.—	» Poezii pop. române	1.80
Andersen C. H., Mărgăritare, povestiri traduse de Vlăhuță	1.50	Dauș L., Dușmanii neamului	2.50	Popovici C. A., Național. sau democr.	2.—
Alexandri, Fântâna blânduziei, piesă în 3 acturi	1.50	Gorun I., Taina a șasa	1.50	Rădulescu-Pogoneanu, Studii	2.—
— Ovidiu, Dramă în 5 acte	1.50	Gorki M., Mama, roman	1.50	Sienkewicz H., Prin foc și sabie, 3 vol.	4.80
Basarabescu I. A., Vulturii, schițe și nov.	1.50	Ettinger D. E., Sfaturi către mame	1.50	» Fără credință	3.—
Beldiceanu N. N., Chipuri dela Mahala — Taina	1.50	Eftimiu V., Inșirate mărgărite	2.—	Tzigara Al. Samurcaș, Muzeul neamului românesc	1.50
Boteni-Ionescu, Din satul nostru	1.50	Hodos Z., Poftă bună, carte de bucate	3.—	» Arta în România	4.—
Björnson Björ., Veselul ștregar	1.50	Holban A., Oameni celebri din atichitate	3.50		
Babeș și Oceanu P., Capra (vaca săracului) studiu biologic, igienic și economic	1.50	Iorga N., Istoria românilor	3.—		
Bănescu N., Un capitol din istoria mănăstirii neamțului	1.—	» Gânduri și sfaturi	1.50		
Baronzi G., Poesii alese 1828—96	1.75	— Istoria lumii	3.—		
Bianu Dr. V., Doctorul de casă sau dicționarul sănătății	14.—	Ibrăileanu G., Spiritul cretic în cultura românească	2.—		
Becescu Gh., Silvan în fața morții, nov.	1.80	— Scriitori și curente	2.—		
Caraiivan V., Basmе și legende străine	1.75	Ibsen K., Nora sau casa de păpuși	1.—		
Cazaban Al., Chipuri și suflete	1.50	Iorga N., Constatări istorice cu privire la viața agrară a românilor	1.50		
Cuza A. C., Naționalitatea în artă	1.50	» Herodot	5.—		
Cugler-Poni, Poesii	4.—	» Istoria armatei românești	2.50		
Corbu I., Noua teorie cosmogonică	1.40	Iosif O. St., Poezii	2.50		
Cristescu Gl., Dor de primăvară, versuri pentru copii cu ilustrații	1.—	Kuhne L., Noua știință de vindecare, vindecarea fără doctorii și operații	4.—		
— Carte pentru copii cu icoane	1.20	Loti Pierre, Pescar de Islanda	1.50		
Coșbuc Gh., Balade și idile	3.—	Lagerlöf S., Legendele lui Isus Hristos, trad. de Ciotori	1.—		
» Fire de tort	2.50	Macedonski Al., Cartea de aur	5.—		
» Ziarul unui perde vară	—80	Mantegazza, Arta de a se însura	1.50		
» Războiul p. neatârnaire	1.—	Metropolitul Andreiu baron de Șaguna	7.50		
» Povestea unei coroane de oțel	1.50	Maeterlinck M., Viața albinelor	3.—		
» Sacontala	5.—	Mera I. T., Din lumeă basmelor	3.50		
» Aeneis	2.50	Pitiș Ec., Poezii	1.50		
» Versuri și proză	—70	Payot I., Educația voinței	2.—		
» Valuri alinate	1.50	Coatu Gr., Din viața țărănească	1.50		
Carmen Sylva, Insurat	1.—	Dumbravă B., Haiducul	2.—		
— Povestile Peleşului	—95	Dostoievsky T., Crimă și pedeapsă 2 vol.	6.50		
— Povestile unei regine	1.—	Freitag G., Dare și avere, 2 vol.	6.50		
		Hétrat B. I., Aevea	2.50		
		Nădejde S., Patimi, roman	2.—		
		» Robia banului, roman	2.—		
		» Din lume pentru lume	2.—		
		Negri C., Versuri, proză și scrisori	1.50		

Cărți pedagogice:

Aslan, Lecțiuni de pedagogie	5.—
Buțureanu V. C., Curente pedagogice	1.75
Borgovan Gr. V., Istoria pedagogiei	3.—
Constantinescu, Curs teoretic și practic de pedagogie și metodologie	6.—
Conta-Kernbach, Elemente de pedagog.	4.—
» » » metod.	3.—
Costescu - Dima - Grigorescu - Popescu, Metodica gramaticii, aritmeticii și geometriei	6.—
Compayre Gabr. Herbart și Educația prin instrucțiune	—60
Costescu, Metodica matematicii	5.—
» » limbei române	5.—
» » Istoriei și geografiei	7.—
Cioflan C. P., Ideile lui Iohn Locke asupra educației	4.—
Culea D. Ap., Invățământul d. natură	3.50
Kiritzescu St., Cestiuni de educație și didactică experimentală	2.50
» Cestiuni de psihologie	2.—
Găvănescu I., Istoria pedagogiei, 3 vol.	15.—
» Ideile pedagog. ale lui Locke	1.25
» Pedagogia generală	1.50
» Elemente de psihologie	4.80
Locke I., Câteva idei asupra educației, 2 vol.	5.—
Matthias D. A., Pedagogia practică	4.—
Martig Em., Psihologia pedagogică	3.50
Pestalozzi H., Leonard și Ghertruda	3.50
» Cum își învață Gertruda copii	1.50
Ufer Chr., Introd. în pedagog. lui Herbart	1.—

MAGAZIN IEFTIN
MAUTNER R.

leftinătate generală surprinzătoare.

Cumpărând o cantitate mai mare de mărfuri am ocaziune a pune la dispoziția Onor. public, cu prețuri uimitor de scăzute: pânzeturi, canafas (pânză lustruoasă), delin de spălat, delin francez, Batist de mătase, zephir englez, albituri, șervete, fețe de masă, covoare, perdele, acoperitoare de pat, etc., orice obiecte din acest resort. Mulțime de stoffe și costume engleze cu jumătate de preț se capătă la magazinul ieftin al lui

MAUTNER R., Arad, str. Hunyadi Nr. 1. — Prăvălia e deschisă a. m. dela 8—12, p. m. dela 1¹/₂—7 or

INCZÉDY ÁKOS

stoler, atelier pentru aranjarea odăilor

Arad, strada gróf Károlyi Gyula Nr-ul 10 (casa proprie).

Aranjază și servește cu planuri de aranjament pentru odăi și prăvălii. Totfelul de planuri se execută gratuit. Se află stabil înmagazinate cele mai escelente mobile.